

Jan Białocerkiewicz

Nowelizacja polskiego prawa o cudzoziemcach : przegląd zagadnień i analiza wstępna

Kwartalnik Prawa Publicznego 1/1, 165-251

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

*Jan Białocerkiewicz**

NOWELIZACJA POLSKIEGO PRAWA O CUDZOZIEMCACH PRZEGLĄD ZAGADNIENÍ I ANALIZA WSTĘPNA

1. Dotychczas obowiązująca ustawa o cudzoziemcach z 25.6.1997 r. (Dz. U. Nr 114, poz. 739; dalej: u.o.c.)¹, była dwukrotnie nowelizowana z uwagi na wdrażanie reformy ustrojowej państwa, która zasadniczo zmieniła podział kompetencji administracji rządowej i samorządowej (Dz. U. z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i 162, poz. 1126) a po raz trzeci ustawą z dnia 9.11.2000 r. o repatriacji (Dz. U. Nr 106, poz. 1118). Dnia 16.3.2001 r. Sejm RP dokonał kolejnej, głębszej nowelizacji u.o.c.² Ustawa w brzmieniu nadanym jej w 1997 r. była ważnym ogniwem w transformacji ustrojowej państwa po 1989 r.³ i uwzględniała w dużym stopniu zobowiązania międzynarodowe państwa⁴ w rozumieniu Konwencji wie-

* Dr hab. Jan Białocerkiewicz – adiunkt w Katedrze Prawa Międzynarodowego, Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń.

Autor niniejszego artykułu przygotował i ogłosił drukiem m.in. komentarz do u.o.c. z 1997 r. – *Cudzoziemcy Rzeczypospolitej Polskiej. Ustawa z dnia 25 czerwca 1997 r. wraz z przepisami wykonawczymi. Komentarz*, Toruń 1998 oraz monografię *Status prawny cudzoziemca w świetle standardów międzynarodowych*, Toruń 1999.

¹ Pierwsze oceny u.o.c. były pozytywne, ale też wskazywano na pewne luki i niedociągnięcia legislacyjne (tak T. Jasudowicz w nieopublikowanej ekspertyzie dla Senatu RP oraz L. Cabrini, Dyrektor Biura UNHCR w Warszawie, w wywiadzie w „Gazecie Wyborczej”, nr 237 z 10.10.1997 r.).

² Autor artykułu opiniował zmiany w u.o.c. dla Senatu RP (nieopublikowana ekspertyza z 21.3.2001 r.).

³ J. Białocerkiewicz, *Nowe polskie prawo o cudzoziemcach przejawem transformacji ustrojowej* [w:] *Przemiany polskiego prawa 1989–1999*, pod red. E. Kustry, „Studia Iuridica Toruniensia”, Toruń 2001, s. 147 i n.

⁴ J. Białocerkiewicz, *Polskie prawo o cudzoziemcach w świetle zobowiązań międzynarodowych*, „Zeszyty Naukowe WHSE. Nauki Humanistyczne i Społeczne”, t. V, Wrocław 2000, s. 179 i n.

deńskiej – prawa traktatów z 23.5.1969 r. (Dz. U. z 1990, Nr 74, poz. 439 – załącznik). Konstrukcja ustawy opierała się na kilku rudymenarnych zasadach, a mianowicie:

- prymacie prawa międzynarodowego umownego i zwyczajowego nad ustawą w materii regulowanej przepisami ustawy (art. 1 ust. 2 i 3),
- odesłaniu do prawa międzynarodowego w przedmiocie niektórych norm materialnych (rozdział 5 o statusie uchodźców – do Konwencji genewskiej z 28.7.1951 r. i Protokołu nowojorskiego z 31.1.1967 r.),
- dostosowaniu przepisów u.o.c do wiążących RP stypulacji umów międzynarodowych (np. art. 53),
- oparciu *modus procedendi* na procedurze administracyjnej (k.p.a.) przy jednoczesnym uwzględnieniu w sprawach incydentalnych innych procedur (k.p.k., k.p.c.) w przypadkach, kiedy u.o.c lub inne ustawy tak stanowiły,
- zasadzie dwuinstancyjności w postępowaniach w sprawach cudzoziemców z wyjątkiem ograniczeń lub modyfikacji wprowadzonych u.o.c. (Rada do Spraw Uchodźców, brak środka odwoławczego od decyzji o odmowie udzielenia wizy przez kierownika polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego lub komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej),
- zasadzie niezupełności – czyli regulacji tylko zasad wjazdu, wyjazdu, pobytu i tranzytu cudzoziemców przez terytorium RP (art. 1 ust. 1)⁵.

Znowelizowana ustawa wchodzi w skład pakietu ustaw dostosowujących polskie prawo do standardów unijnych, a więc powinna być to zmiana głęboka i precyzyjna uwzględniająca wszystkie elementy zawarte w polskim stanowisku negocjacyjnym. Czy taką jest? Odpowiedź na to pytanie nie jest jednoznaczna, ale ocena dokonanych zmian jest pozytywna. Opinia Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej z 15.3.2000 r. i z 23.2.2001 r. potwierdza zgodność dokonanych zmian ze wspólnotowym prawem pierwotnym i wtórnym oraz umowami, których RP stroną nie jest z uwagi na to, że są to umowy zamknięte.

2. W interwale czasowym między 27.12.1997 r. (wejście w życie u.o.c) a 16.3.2001 r. (uchwalenie zmiany ustawy przez Sejm RP) nastąpiły

⁵ Przykładowo węgierska ustawa o cudzoziemcach obowiązująca od 1.5.1994 r. nie zawiera prawa do statusu uchodźcy, gdy jest to regulowane odrębnym aktem normatywnym.

zdarzenia i fakty, mające przemożny wpływ na proces legislacyjny zarówno od strony temporalnej, jak też merytorycznej:

- zmiany u.o.c podyktowane wdrażaniem reformy ustrojowej państwa (przepisy kompetencyjne),
- zmiany w ustawie dokonane ustawą z dnia 9.11.2000 r. o repatriacji (Dz. U. Nr 106, poz. 1118),
- ukształtowanie się stanowiska judykatury (Trybunał Konstytucyjny⁶, SN⁷, NSA⁸) w sprawach położenia prawnego cudzoziemców w RP i praktyki administracyjnej w tym przedmiocie,
- powstanie Narodowego Programu Przygotowania do Członkostwa w UE, którego realizacja materializowała się m. in. w zmianie przepisów prawnych.

Obok zdarzeń i faktów o charakterze „krajowym” miały też miejsce międzynarodowe, a w szczególności:

- dwa ostatnie raporty Komisji Europejskiej (raport Komisji Europejskiej na temat postępów Polski na drodze do UE 1999, Warszawa 1999 i raport Komisji Europejskiej 2000, wydanie specjalne, Warszawa 2000) zawierały sporo uwag krytycznych, które dotyczyły także materii regulowanej w u.o.c., tj. polityki wizowej, azylowej i imigracyjnej, wchodzącej w skład I Filaru (Traktat amsterdamski – TA), w tym także wspólnej polityki wobec państw trzecich. W związku z powyższym minister spraw zagranicznych został zobowiązany do wypowiedzenia umów o ruchu bezwizowym z 15 państwami (Oświadczenie rządowe o utracie mocy obowiązującej umów o ruchu bezwizowym – Dz.U. z 2000 r., Nr 87, poz. 978–982),
- RP zaciągnęła zobowiązania wobec państw członkowskich UE w rozumieniu wiedeńskiej konwencji o prawie traktatów z 23.5.1969 r. Dz. U. z 1990 r., Nr 74, poz. 439 – załącznik (Układ Europejski z 16.12.1991 r. i Porozumienie o readmisji z państwami tzw. gru-

⁶ W dniu 15.11.2000 r. TK rozpatrując pytanie prawne składu orzekającego NSA wydał kolejne ważne przedmiotowo orzeczenie w przedmiocie różnicowania cudzoziemców i obywateli (zgodność ograniczenia wobec cudzoziemców nielegalnie przebywających na terytorium RP, zawartego w art. 19 pkt 5 ustawy o NSA z art. 45 ust. 1 Konstytucji i art. 3 Konwencji o prawach dziecka z 1989 r. – Dz. U. z 2000 r., Nr 100, poz. 1085 z aprobującą glosą J. Białocerkiewicza złożoną do druku w „Przeglądzie Sejmowym”).

⁷ Postanowienie w przedmiocie art. 37 u.o.c. (termin do złożenia wniosku o nadanie statutu uchodźcy) obecnie już nieaktualne, z 9.9.1998 r. III RN 73/98 OSNAP 1999, nr 10, poz. 326.

⁸ 3.3.1999 r. NSA rozstrzygnął trzy pierwsze skargi złożone przez PLL LOT na prawomocne decyzje w przedmiocie kar nałożonych na przewoźnika w trybie rozdz. 9 u.o.c.

py Schengen z 29.3.1991 r.), a także inne tego typu zobowiązania mające wpływ ma materię regulowaną w u. o. c (Europejska karta społeczna z 16.10.1961 r., Dz. U. z 1999 r. Nr 8, poz. 67),

- RP zaciągnęła też inne zobowiązania wobec państw członkowskich i organów UE wyrażone w stanowisku negocjacyjnym o dostosowania swojego ustawodawstwa do standardów unijnych zwłaszcza zaś do prawa pierwotnego (Tytuł IV TWE) prawa wtórnego⁹ oraz umów międzynarodowych, których stroną do czasu zakończenia negocjacji RP nie jest (Porozumienie z Schengen z 14.6.1985 r., Porozumienie wykonawcze z 19.6.1990 r.¹⁰, Dublińska konwencja o azylu z 26.6.1990 r., które wchodzi w skład *acquis communautaire*¹¹). Zniesienie granic wewnętrznych nakłada na państwa buforowe szczególny obowiązek uszczelnienia swoich granic i odpowiedzialność za dopuszczenie na terytorium UE cudzoziemców¹².

Po dostosowaniu polskiego prawa o cudzoziemcach do standardów unijnych będzie ono preferować obywateli państw członkowskich, ale owa preferencja nie może być rozumiana jako dyskryminacja obywateli państw trzecich z uwagi na to, że państwa wspólnoty wytworzyły szczególny porządek prawny wspomagający osiągnięcie celów wspólnotowych¹³. W tym stanie rzeczy należy również brać pod uwagę orzeczeń

⁹ Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1683/95 z 29.5.1995 r. ustanawiające jednolity wzór wiz, O.J. 1995, L 164; stanowisko Rady z 4.3.1996 r., podjęte na podstawie art. K.3 Traktatu o Unii Europejskiej, w sprawie wspólnych ustaleń co do tranzytu na lotniskach międzynarodowych, O.J. 1996, L 63; Protokół dodatkowy do Traktatu amsterdamskiego w przedmiocie azylu, *Dokumenty europejskie*, t. III, Lublin 1999, s. 29; uchwała Rady z 20.6.1996 r. w sprawie minimalnych gwarancji azylowych, O.J. 1996, C 274; uchwała Parlamentu Europejskiego z 1996 r. w tym samym przedmiocie; rezolucja z 1.6.1993 r. w sprawie harmonizacji prawa w dziedzinie łączenia rodzin.

¹⁰ *Układ z Schengen. Współpraca policji i organów sprawiedliwości po Maastricht*, Łódź 1998.

¹¹ M. Szonert, *Postępowanie wobec cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy a *acquis communautaire* Unii Europejskiej w dziedzinie azylu*, BSE Kancelarii Sejmu, sierpień 1998, nr 189; M. Zdanowicz, *Harmonizacja procedur uchodźczych w Polsce ze standardami europejskimi*, „Z obcej ziemi” 1999, nr 8; W. Trojan, *Minimalne gwarancje azylowe. Acquis Unii Europejskiej w kontekście granicznej praktyki państw członkowskich wobec uchodźców. Proces harmonizacji prawa w tym zakresie* [w:] *Integracja RP z Unią Europejską. Zadania Straży Granicznej*, Kętrzyn 2000, s. 105 i n.

¹² W. Mrugała, *Ochrona zewnętrznych granic Unii Europejskiej* [w:] *Integracja RP...*, s. 51; W. Kubacki, *Kontrola graniczna na zewnętrznych i wewnętrznych granicach Unii Europejskiej* [w:] *Integracja RP z...*, s. 55 i n.

¹³ Tak *expressis verbis* Europejski Trybunał Praw Człowieka – ETPC w sprawach *Moustaquim v. Królestwo Belgii* – wyrok z 18.2.1991 r. oraz *C. v. Królestwo Belgii* –

nictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (ETS), którego orzeczenia mają kluczowe znaczenie dla zasad wjazdu pracowników i usługodawców¹⁴, ich traktowania¹⁵ i wydalania¹⁶.

Ponadto, Traktat z Maastricht wprowadził instytucję obywatelstwa europejskiego (art. 8 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską), którego materialna treść koresponduje z niektórymi zagadnieniami regulowanymi w opiniowanej ustawie (wjazd i pobyt cudzoziemców – obywatele państw członkowskich UE, traktowanie, prawo opieki dyplomatycznej)¹⁷. Wprawdzie ani projekt rządowy (uzasadnienie), ani opinie Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej nie odwołują się wprost do tej instytucji, zdaniem autora instytucja ta stanowi szczególne powiązanie obywateli z UE i daje określone przywileje obywatelom. Jest to też podstawa do różnicowania obywateli państw członkowskich i obywateli państw trzecich, które nie może być postrzegane jako niezgodne z zakazem dyskryminacji ze względu na obywatelstwo.

Dostosowanie prawa polskiego do standardów Unii jest często postrzegane jako fetysz lub magiczne zaklęcie, a więc tylko właściwe przedstawienie *ratio legis* pozwala na uniknięcie większości nieporozumień. Zmiana u.o.c w dużym stopniu uwzględnia prawo wspólnotowe poprzez wprowadzenie nowych instytucji (strefa tranzytowa lotniska, łączenie rodzin, tymczasowa ochrona, System Informatyczny Schengen – SIS), albo zmienia lub koryguje dotychczasowe przepisy.

3. Z uwagi na to, że w niniejszym artykule, jak wynika z jego tytułu, dokonuje się analizy wstępnej pominięto niektóre zagadnienia o charakterze technicznym, kosmetycznym lub nie mających większego znaczenia dla prezentowanej problematyki:

- autor nie analizował zmian o charakterze kosmetycznym i technicznym lub doprecyzowujących brzmienie przepisu jeżeli nie miało to znaczącego wpływu na treść opiniowanej ustawy (np. zastąpienie w całej ustawie słów „minister spraw wewnętrznych

wyrok z 7.8.1996 r. (*Wspólny standard do osiągnięcia. Stan urzeczywistnienia. W pięćdziesięciolecie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka z 10 grudnia 1948 r.*, pod red. T. Jasudowicza, Toruń 1998, s. 132–134).

¹⁴ Wyrok w sprawie 41/74 *Van Duyn v. Home Office*, ECR 1974, s. 1337.

¹⁵ Wyrok w sprawie C-369/90 *M. V. Micheletti v. Delegacion del Gobierno en Cantabria*, ECR 1992, I-4239.

¹⁶ Wyrok w sprawie 36/75 *R. Rutili v. Francuski minister spraw wewnętrznych*, ECR 1975, s. 1219.

¹⁷ Bliżej na ten temat zob. C. Mik, *Obywatelstwo europejskie w świetle prawa wspólnotowego i międzynarodowego*, „Toruński Rocznik Praw Człowieka i Pokoju” 1994, nr 2.

- i administracji” słowami „minister właściwy do spraw wewnętrznych”, skreślenie słowa „porozumień międzynarodowych”, czy też dodanie słów „na wniosek cudzoziemca”),
- nie poddał też analizie interakcji, jakie wywołała zmiana u.o.c. w innych ustawach, gdyż jest oczywiste, że zmiana tak skomplikowanej problematyki jak prawo o cudzoziemcach musi prowadzić do zmian w innych ustawach,
 - w artykule powyższym nie analizowano także zmian w zakresie właściwości organów, gdyż zmiany są stosunkowo niewielkie a z punktu widzenia procesu dostosowawczego nie ma to zbyt ważnego znaczenia. Nie dotyczy to jednakże centralnego organu administracji rządowej w sprawach objętych materiały ustawy – Prezesa Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców (rozdział 9 a ustawy),
 - nie analizowano kosztów dostosowania polskiego prawa o cudzoziemcach z prawem wspólnotowym. Koszty skalkulowane w projekcie rządowym wyniosą ok. 25 mln. zł, co przy tak napiętym budżecie, jakim jest budżet roku 2001, wydaje się kwotą znaczną (uzasadnienie, s. 17–18),
 - rozwiązania systemowe lub dyspozycje poszczególnych norm u.o.c., które pozostały w wersji niezmienionej nie powodują dezintegracji ustawy, gdyż pozostaje ona nadal homogeniczna a jednocześnie jest wzbogacona o sprawdzone rozwiązania w państwach europejskich członkach UE i nie będących członkami (np. niemiecki *Asylum Procedure Act* z 1.7.1993 r., węgierska u.o.c. z mocą obowiązującą od 1.5.1994 r.).

4. Po tych uwagach ogólnych przedstawione zostaną niektóre uwagi szczegółowe dotyczące dokonanej zmiany. Wywody szczegółowe rozpoczynam od odrzuconej przez Sejm poprawki 16 dotyczącej *vacatio legis* (wejście w życie 1.1.2002 r.), której odrzucenie jest słuszne z dwu powodów:

- zobowiązanie zawarte w stanowisku negocjacyjnym do zmiany prawa o cudzoziemcach do połowy 2001 r.
- wydłużanie *vacatio legis* powoduje „starzenie” się prawa zanim wejdzie w życie, a to nie jest pożądane dla jakiegokolwiek aktu normatywnego a tym bardziej ważnego aktu w procesie dostosowawczym.

Drugim ważnym elementem szczegółowych regulacji jest sprecyzowanie i urealnienie terminów w postępowaniach w sprawach cudzoziemców (z 3 miesięcy na rozpatrzenie wniosku cudzoziemca o nadanie statutu uchodźcy do 6 miesięcy), gdyż w praktyce okazało się, że trud-

no je dochować. Istotnym *novum* jest rozwiązanie, które obliguje organ prowadzący postępowanie w I instancji w sprawach, o których mowa w art. 25b ust. 1, do udzielenia cudzoziemcowi prawa legalnego pobytu do czasu rozstrzygnięcia sprawy jeżeli złożył on wniosek w terminie a organ nie rozstrzygnie sprawy przed upływem ważności zezwolenia. Przepis ten kładzie kres praktyce administracyjnej (uzasadnienie pytania prawnego do TK złożonego przez NSA – przyp. 6) polegająca na tak długim rozpatrywaniu spraw cudzoziemców, aż upłynie im czas legalnego pobytu, by następnie zamiast rozstrzygnąć sprawę *in merito* wydalić cudzoziemca jako nielegalnego.

Nowelizacja wprowadza istotne zmiany w art. 4 zawierającym definicje podstawowych pojęć używanych w ustawie. Dotyczy to przede wszystkim dokumentów uprawniających do wjazdu i pobytu, bezpiecznego kraju pochodzenia i bezpiecznego kraju trzeciego oraz wprowadzenia zgodnej z prawem wspólnotowym strefy tranzytowej lotniska międzynarodowego. Zastąpienie pojęcia dokumentu paszportowego dokumentem podróży zwiększa krąg podmiotów uprawnionych do wystawienia takiego dokumentu, co ma przede wszystkim znaczenie dla ruchu osobowego na terytorium UE. Uznawanie takich dokumentów przez władze polskie będzie skutkowało tym, że dokumenty podróży będą spełniały identyczne funkcje jak paszport. Dokument podróży musi być ważny co najmniej 3 miesiące, gdyż w przeciwnym wypadku można odmówić udzielenia wizy.

Uproszczone i ujednoczone zasady dotyczące zezwolenia zwanego wizą. Ustawa wprowadza obok wizy tranzytowej (5 dni, a w strefie tranzytowej 2 dni) i repatriacyjnej (zasady i tryb jej wydawania określa ustawa o repatriacji) jeden rodzaj wizy (wiza pobytowa), która uprawnia do wjazdu i pobytu w okresie 3 miesięcy (poprzednio 6) z możliwością prolongaty o dalsze 3 miesiące. Posiadacz tej wizy może wykonywać pracę zarobkową jeżeli posiada zezwolenie w rozumieniu ustawy z dnia 14.12.1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1997 r., Nr 25, poz. 128 z późn. zm.)

Według nowej regulacji zezwolenia zwanego wizą może udzielić organ polski lub inny organ jeżeli wynika to z umów międzynarodowych (tzw. wiza schengenowska wydawana obywatelom państw trzecich, która uprawnia do wjazdu i pobytu w każdym państwie członkowskim przez okres jej ważności). Jeżeli chodzi o ilość przekroczeń na podstawie zezwolenia to obok istniejących (jednokrotnej i wielokrotnej) wprowadzono wizę dwukrotną, co ma ułatwić pracę polskim placówkom dyplomatycznym i urzędom konsularnym. Wiza ważna jest w okresie 5 lat i w tym czasie winien nastąpić wjazd i wyjazd z terytorium RP. Odmowa wjazdu na terytorium RP powoduje *ex lege* unieważnienie wizy

(w poprzednim stanie prawnym była to odrębna decyzja, a jeden organ nie będący organem wyższego stopnia w rozumieniu kpa unieważniał decyzję innego organu). Nowym pojęciem, które pojawiło się w ustawie jest strefa tranzytowa lotniska międzynarodowego, która z powodzeniem funkcjonuje w innych państwach (np. Paris – Orly, London – Heathrow). Jest to fikcja prawna, według której przyjmuje się, że przestrzeń między pokładem statku powietrznego a punktem kontroli granicznej na lotnisku nie jest terytorium państwa, co wywołuje określone skutki prawne wobec cudzoziemców inne niż te, które wywołuje legalny pobyt na terytorium¹⁸. Strefa tranzytowa nie ma jednak charakteru eksterytorialnego¹⁹, gdyż dostęp do znajdujących się w niej cudzoziemców mają lekarze, tłumacze, prawnicy, duchowni, przedstawiciel Wysockiego Komisarza do Spraw Uchodźców, a decyzje w niej podjęte zgodnie z prawem danego państwa wywierają skutki prawne wobec cudzoziemców. Jest to rozwiązanie zgodne ze stanowiskiem Rady podjętym na podstawie art. K.3 TUE (patrz przypis 9). Odmienne zdefiniowano bezpieczny kraj pochodzenia i bezpieczny kraj trzeciej – art. 4 pkt 10 i 11, gdyż są to pojęcia niezbędne do postępowania w sprawach o nadanie statusu uchodźcy (por. sekcję 26a i 29a niemieckiego *Asylum Procedure Act*, który podobnie definiuje bezpieczne kraje pochodzenia i bezpieczne kraje trzeciej i wymienia je *de nomine*). W u.o.c. z 1997 r. Rada Ministrów została zobowiązana do wydania rozporządzenia określającego bezpieczne kraje pochodzenia i bezpieczne kraje trzeciej, ale dyspozycji normy ustawowej nie wykonała.

Uchwalona zmiana rozszerza katalog przesłanek będących podstawą do obligatoryjnej odmowy wydania wizy lub wjazdu i wprowadza dosyć rygorystyczne okresy karencyjne, w tym wynikające z umów międzynarodowych (art. 13 ust. 2 pkt 1 6) oraz ogólny trzyletni okres karencyjny jeżeli zachodzi którakolwiek z przesłanek opisanych w art. 13 ust. 1 pkt 3–8 i 9 z możliwością przedłużenia na kolejne trzy lata o ile przyczyna nadal istnieje. Wyraźnym elementem prawa wspólnotowego jest przesłanka umożliwiająca odmowę o ile wjazd i pobyt cudzoziemca jest niepożądany ze względu na zobowiązania wynikające z umów międzynarodowych (art. 13 ust. 1 pkt 8b). Słuszne i konieczne było określenie w jakich okolicznościach można cudzoziemcowi wydać wizę pomimo tego, że zachodzą wobec niego okoliczności, o których mowa

¹⁸ Tak ETPC, wyrok z 27.4.1995 r. w sprawie *Piermont v. Francja*, Seria A, t. 314, s. 14–17.

¹⁹ Tak *expressis verbis* ETPC, wyrok z 25.6.1996 r. w sprawie *Amuur v. Francja*, Reports 1996, s. 23–28 pkt 52.

w art. 13 ust. 1. Dyspozycja art. 14 ust. 1 zawiera enumeratywne okoliczności, które uzasadniają wydanie wizen, ale łączny czas pobytu cudzoziemca na terytorium RP nie może przekroczyć 6 miesięcy (rozwiązanie słuszne, gdyż np. konieczność ratowania życia ludzkiego musi przeważać nad ochroną porządku i bezpieczeństwa państwa).

W ustawie dodano nowy rozdział 4 a (art. 31a i 31b), którego przepisy usunęły niejasność co do tego czy cudzoziemiec zatrzymany, aresztowany w celu wydalenia, umieszczony w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców lub pozbawiony wolności w celu wykonania orzeczeń na podstawie ustaw przebywa na terytorium RP legalnie. Okres ten nie wlicza się jednakże cudzoziemcowi do czasokresów, o których mowa w art. 17 ust. 1 i 19 b (zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub na osiedlenie się).

Dotychczasowa regulacja dotycząca pobytu cudzoziemców na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony lub osiedlenie się został wzbogacony o elementy prawa wspólnotowego i zobowiązań RP z umów międzynarodowych (EKS, Europejska konwencja o ekstradycji z 13.12.1957 r.). Jeżeli zachodzą okoliczności, które uzasadniają przebywanie cudzoziemca na terytorium RP w okresie dłuższym niż 6 miesięcy (wiza pobytowa) musi on uzyskać zezwolenie, które dokumentuje ujednoliconą kartą pobytową (art. 4 pkt 4) będącą dowodem tożsamości cudzoziemca, jego legalnego pobytu i uprawniająca do wielokrotnego przekraczania granicy. Zezwolenia można, a w niektórych przypadkach udziela się (art. 24a–d – łączenie rodzin, art. 17 ust. 1 pkt 4 – podjęcie studiów, o ile cudzoziemiec posiada środki na naukę i pobyt) w przypadku zaistnienia okoliczności, którymi są *inter alia*: zawarcie związku małżeńskiego z obywatelem polskim lub cudzoziemcem posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, w przypadku członków rodziny pracownika migrującego (EKS z 16.10.1961 r.), realizacja programów w ramach UE, kontynuowanie działalności artystycznej i gospodarczej, orzeczenie sądu o niedopuszczalności ekstradycji. Przesłanki nie mają charakteru enumeratywnego i wobec tego cudzoziemiec może powoływać inne okoliczności. Zezwolenia udziela się na 2 lata z możliwością jego dalszego przedłużania na takie same okresy. Na wniosek obywatela polskiego można udzielić zezwolenia jego małoletniemu dziecku jeżeli sprawuje nad nim władzę rodzicielską (art. 17 ust. 3). Członkom rodziny repatrianta zezwolenie wydaje się na zasadach określonych w ustawie o repatriacji. Zniesiona została górna granica (10 lat) zamieszkiwania na terytorium RP na czas oznaczony. Pewne wątpliwości autora opinii budzi art. 17a powiązany z art. 17 ust. 2 pkt 6, gdyż wymienia on przesłanki, które mogą być *inter alia* podstawą do uznania, że związek małżeński został zawarty wyłącznie w celu uzyskania

zezwoleń, o którym mowa we art. 16 ust. 1. Zawieranie związków małżeńskich między obywatelami różnych państw rodzi skomplikowane problemy prawne regulowane przez normy kolizyjne (prawo prywatne międzynarodowe). Zarówno co do zdolności (*lex patriae*), jak również formy (*lex loci celebrationis*) oraz istnienia, nieistnienia, separacji i rozvodu stosuje się prawo cywilne wskazane przez łącznik normy kolizyjnej (np. polska ustawa o prawie prywatnym międzynarodowym z 12.11.1965 r. – Dz. U. Nr 46, poz. 290 z późn. zm.). Prawo publiczne może ingerować w stosunki cywilno – prawne (klauzula porządku publicznego), ale trudno jednoznacznie przesądzić czy w powołanych tu okolicznościach mamy do czynienia z obejściem prawa²⁰. Jedną z przesłanek pozwala odmówić zezwolenia jeżeli małżonkowie nie spotkali się przed zawarciem związku, a przecież małżeństwo może być zawarte *per procura*. W przypadku zezwolenia na osiedlenie się cudzoziemiec musi spełniać komplementarne warunki określone w art. 19 ust.1, przy czym zróżnicowano okresy dla cudzoziemców uzyskujących zezwolenie na zamieszkanie w celu połączenia rodzi – 3 lat i dla pozostałych cudzoziemców – 5 lat. Pożądana i słuszna jest regulacja zawarta w dodanych art. 19a i b (małoletni cudzoziemiec urodzony na terytorium RP po przedłożeniu pisemnego oświadczenia jego przedstawicieli ustawowych, jeżeli przynajmniej jeden z nich ma zezwolenie na osiedlenie się i cudzoziemcowi, który legalnie i nieprzerwanie przebywał legalnie na terytorium RP przez lat 10). W przypadku tego ostatniego można odmówić ze względu na bezpieczeństwo lub porządek publiczny lub brak środków utrzymania ubezpieczenia zdrowotnego itp., co jest konieczne, aby cudzoziemiec nie korzystał z funduszy publicznych.

Nowym uregulowaniem jest rozdział 3a dotyczący łączenia rodzin, który w dotychczasowej regulacji występował w postaci szczątkowej (rodzina uchodźcy). Łączenie rodzin wynika z wiążących RP umów międzynarodowych dotyczących praw człowieka (prawo do życia w rodzinie), imperatywów moralnych i politycznych (Akt Końcowy KBWE – III koszyk, Konferencje Przegładowe, zwłaszcza ich ludzki wymiar) oraz prawa wspólnotowego (uzasadnienie projektu rządowego, s. 10). W sprawie *Gül przeciwko Szwajcarii* (wyrok z 19.2.1996 r., Reports 1996, s. 15–18) ETPC podzielił stanowisko rządu szwajcarskiego, że cudzoziemiec, który uzyskał azyl z przyczyn humanitarnych nie może skutecznie domagać się połączenia z rodziną. W tym stanie rzeczy spre-

²⁰ P. Iwanejko, *Przyczynek do zawierania małżeństw z cudzoziemcami*, „Palestra” 1971, nr 12; J. Ciszewski, *Zakazy i ograniczenia małżeństw z cudzoziemcami a klauzula porządku publicznego*, PiP 1984, nr 3.

cyzowanie w u.o.c. podmiotu uprawnionego do wystąpienia z wnioskiem o zezwolenie jest istotne. Podmiotem uprawnionym jest cudzoziemiec posiadający zezwolenie na osiedlenie się albo zamieszkujący co najmniej 3 lata na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust. 1, albo bez ograniczeń czasowych na podstawie zezwolenia na zamieszkanie wydanemu uchodźcy (art. 24 a ust. 1). Osoby, które mogą być objęte wnioskiem cudzoziemca muszą spełniać dodatkowo kryteria zawarte w ust. 2 pkt 1–3. Jest to również rozwiązanie słuszne, gdyż prawo do połączenia się z rodziną podlega limitacji nie jest prawem bezwzględnym. Cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia się z rodziną wydaje się wizę jednokrotną ważną w okresie 12 miesięcy. Zezwolenia odmawia się, a udzielone cofa jeżeli wystąpi którakolwiek z enumeratywnych przesłanek, określonych w art. 24 d. W przekonaniu autora artykułu jest to rozwiązanie słuszne a limitacja konieczna w demokratycznym społeczeństwie.

5. Ustawa zmieniła tytuł rozdziału 4 (Pobyt cudzoziemców na terytorium RP). W ustawie została utrzymana fundamentalna zasada art. 25 korespondująca z art. 37 ust. 1 Konstytucji RP z dnia 2.4.1997 r.²¹, że cudzoziemiec podczas pobytu na terytorium RP ma takie same prawa i obowiązki jak obywatel, chyba że ustawa lub inne ustawy stanowią inaczej. Cudzoziemca, który ubiega się o udzielenie zezwoleń, o których mowa w art. 25 a należy pouczyć o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i obowiązkach. Jest to rozwiązanie zbliżone do treści art. 9 kpa, przy czym tu zostało skonkretyzowane przez wskazanie w jakich rodzajach postępowania należy cudzoziemcowi udzielać wskazówek i pouczeń, gdyż cudzoziemiec pod tym względem jest w gorszej sytuacji, gdyż nie tylko nie zna treści prawa, które ma do niego zastosowanie, nie zna jego *ratio legi* i algorytmów wykładni. W tym stanie rzeczy niezajomość prawa może cudzoziemcowi szkodzić w stopniu poważnym²².

Ważne i słuszne jest to, że uzyskanie przez cudzoziemca polskiego dokumentu podróży nie zwalnia cudzoziemca od obowiązku uzyskania dokumentu podróży kraju pochodzenia, o ile to nie jest niemożliwe. Cudzoziemiec przebywający na terytorium RP podlega kontroli legalności pobytu i obowiązany jest posiadać i okazywać władzom polskim

²¹ *Konstytucje Rzeczypospolitej oraz komentarz do konstytucji z 1997 roku*, pod red. J. Bocia, Wrocław 1998.

²² M. Płachta, *Obowiązywanie reguły ignoratia iuris nocet wobec cudzoziemców*, RPES 1986, nr 2, Poznań 1987.

te dokumenty i o ile przepis tak stanowi środki pieniężne oraz zawiadomić odpowiednie władze w przypadku utraty dokumentu.

Zmiany wprowadzone do rozdziału 5 (status uchodźcy) po części mają charakter znaczący. Niewzruszoną pozostaje zasada, że materialne przesłanki dotyczące pojęcia uchodźcy, utraty statusu uchodźcy oraz zasad traktowania (standard minimum) zawarte są w Konwencji genewskiej z 28.7.1951 r. o statusie uchodźcy, Dz. U. z 1991 r., Nr 119, poz. 515 i 516 (dalej: KGU) i Protokole nowojorskim z 31.1.1967 r., Dz. U. z 1991 r., Nr 119, poz. 517 i 518 (dalej: PN). Polska ustawa petryfikuje kardynalną zasadę *non refoulement* oraz ochrony praw przyrodzonych. Istotną i słuszną zmianą jest nowy art. 34a ust. 1 i 2, który odmiennie uregulował położenie prawne dzieci i małżonka uchodźcy. Zniesiony został automatyzm w odniesieniu do tych osób (prawo uchodźcy rozciągało się na jego małżonka i dzieci). Dziecko małoletnie objęte jest wnioskiem o nadanie statusu uchodźcy, a małżonek musi wyrazić zgodę w formie pisemnej. Nowe brzmienie otrzymał też art. 35 ust. 2, na mocy którego, wobec cudzoziemca przybywającego z bezpiecznego kraju trzeciego, do którego ma prawo powrotu, odmawia się wszczęcia postępowania w przeciągu 24 godzin, z wyjątkiem przypadków, kiedy istnieje konieczność sprawdzenia okoliczności podanych przez cudzoziemca. Na mocy Protokołu do Traktatu amsterdamskiego w odniesieniu do państw Piętnastki domniemywa się, że wniosek złożony przez obywatela z któregośkolwiek państwa jest oczywiście bezzasadny²³. Wyżej wskazywano, że nowela ustawy zniosła termin do złożenia wniosku ale, mimo postulatów doktryny²⁴ utrzymano penalizację nielegalnego przekroczenia granicy przez uchodźcę (art. 37 ust. 2). Autor artykułu zgłaszał postulat *de lege ferenda*, aby przy nowelizacji zróżnicować uchodźców pod tym względem, gdyż cudzoziemiec, który w obawie o zdrowie lub życie przekracza granicę państwa nielegalnie nie powinien podlegać odpowiedzialności karnej (art. 31 KGU). Jest to tym bardziej pożądane z uwagi na to, że art. 31 ust. 1 KGU został powołany w art. 59 ust. 3 jako podstawa do niestosowania rygorów w nim wskazanych wobec cudzoziemca, który przekroczył wbrew przepisom granicę.

Podczas pobytu na terytorium RP cudzoziemiec, któremu nadano status uchodźcy korzysta z praw i obowiązków w zależności od rodzaju prawa na zasadzie traktowania narodowego, najbardziej uprzywilejowanego lub mieszanego. Status uchodźcy wygasa z mocy praw z mo-

²³ *Dokumenty europejskie*, t. III, Lublin 1999, s. 29.

²⁴ Np. J. Białocerkiewicz, *Cudzoziemcy...*, passim.

mentem nabycia obywatelstwa polskiego lub pisemnego zrzeczenia się statusu (art. 44 a). Cudzoziemiec i członkowie jego rodziny otrzymują zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony i dokument podróży, którego wzór określa załącznik do KGU. Nowością w regulacji ustawowej jest to, że cudzoziemiec aplikujący o nadanie mu statusu uchodźcy lub po otrzymaniu takiego statusu może swobodnie kontaktować się z organizacjami zajmującymi się sprawami uchodźców i – jak wolno sądzić – otrzymywać od nich pomoc chociaż ustawa tego nie przewiduje wprost. W ustawie słusznie dano priorytet wnioskowi o nadanie statusu uchodźcy w tym sensie, że zawiesza on z mocy prawa, jako najdalej idący, postępowania o wydanie zezwoleń (wizy, zamieszkania na czas oznaczony)

Nie uległy zmianie przepisy o azylu, chociaż w szeregu państw rezygnuje się z dwu odrębnych procedur, bowiem podstawowa przesłanka materialna jest identyczna (udzielenie cudzoziemcowi ochrony). W szczególności druga z materialnych przesłanek (przemawia za tym ważny interes RP) należąca do sfery dyskrecjonalnej kompetencji państwa może budzić wątpliwości. Po rozdziale 6 dodano bardzo ważny rozdział 6a – Ochrona czasowa cudzoziemców na terytorium RP. Autor artykułu zgłaszał w 1998 r. postulat *de lege ferenda*, aby usankcjonować praktykę państwa (Bośnia 1993 r., później Kosovo 1999 r.) w przedmiocie udzielania czasowej ochrony cudzoziemcom uchodzącym z rejonów konfliktów zbrojnych lub klęsk żywiołowych. W art. 51 a znowelizowanej ustawy zdefiniowano przypadki, kiedy zachodzi potrzeba udzielenia takiej ochrony, a więc gdy:

- a) zjawisko opuszczenia ma charakter masowy,
 - b) jest to spowodowane wojną, wojną domową, obcą inwazją, konfliktem etnicznym lub rażącymi naruszeniami praw człowieka,
- oraz określono czas jej trwania (art. 51 a ust. 2). Cudzoziemcom zapewnia się podstawowe świadczenia egzystencji, a także, o ile to jest konieczne, wydaje polski dokument podróży.

6. Uprawnienie władz państwa do wydalenia cudzoziemca wywiedzione jest ze zwierzchnictwa terytorialnego. W ustawie zmieniającej wprowadzono kilka nowych rozwiązań, które umożliwiają przyspieszenie postępowania w przedmiocie wydalenia (art. 51 f i g). Obok wydalenia (decyzja o wydaleniu), cudzoziemca, wobec którego zachodzą okoliczności określone w art. 52 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6, można zobowiązać w formie decyzji do opuszczenia terytorium RP w terminie 7 dni. Decyzji takiej nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności. Jest to forma odmienna od wydalenia, chociażby z uwagi na długość okresu karencyjnego. Jeżeli cudzoziemiec nie wykona decyzji, wydaje się decyzję

o wydaleniu, która niweczy zobowiązanie i powoduje, że postępowanie odwoławcze ulega *ex lege* umorzeniu. Istotnym *novum*, które związane jest z ratyfikacją przez RP Konwencji o prawach dziecka z 1989 r. jest dodany art. 52a, zakazujący wydalenia małoletniego cudzoziemca, jeżeli w swoim kraju nie będzie miał zapewnionej opieki rodziców, innych pełnoletnich osób lub instytucji opiekuńczych. Jest to konsekwencja wynikająca z art. 5 rezolucji Rady z 26.6.1997 r. Autor uważa, że brzmienie nadane art. 53 może generować spory interpretacyjne, gdyż w obecnym brzmieniu artykuł zakazuje wydalania lub zobowiązania do opuszczenia terytorium, jeżeli naruszałoby to postanowienia Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z 4.11.1950 r. Polska jest przecież stroną Międzynarodowego paktu praw politycznych i obywatelskich z 1966 r., Konwencji przeciwko torturom z 1984 r. Jedynym sensownym *ratio legis* takiego rozwiązania może być to, że wspólnotowe prawo pierwotne odwołuje się do KE w zakresie praw człowieka (z uzasadnienia projektu rządowego wynika, że chodzi *par excellence* o art. 3). Nowym i słusznym rozwiązaniem jest rozwiązanie umożliwiające odstąpienie do granicy osoby, która nieumyślnie przekroczyła granicę państwa.

Coraz więcej wątpliwości pojawia się wokół gwarancji procesowych przysługujących wydalającym cudzoziemcom oraz wokół problemu wydalania małżonków obywateli danego państwa wspólnie wychowujących małoletnie dzieci. Organy orzecznicze KE (Europejska Komisja Praw Człowieka – EKPC i ETPC) przyjęły jednolitą linię orzeczniczą zarówno co do samego pojęcia nielegalności pobytu²⁵, jak również gwarancji procesowych przysługujących wydalającym cudzoziemcom²⁶. Problem gwarancji procesowych pojawił się z całą ostrością w postępowaniu przed ETPC, a jego rozstrzygnięcie przekazano Wielkiej Izbie (skład 17 osobowy). W wyroku z 5.10.2000 r. w sprawie *Maaouia v. Republika Francuska* rozstrzygnięto o gwarancjach procesowych, zawartych w art. 6 KE wobec cudzoziemca podlegającego wydaleniu, który nielegalnie przebywa na terytorium państwa²⁷. W postępowaniu przed ETPC pojawił się motyw interpretacji pojęcia „rozstrzygnięcia o cywilnych pra-

²⁵ Np. *Foulfovitch i Oulianova v. Królestwo Szwecji* – decyzja EKPC z 13.01.1993 r.

²⁶ *Bozano v. Republika Francuska* – wyrok z 18.12.1986 r. – seria A, t. 111 (bliżej zob. M. A. Nowicki, *Kamienie milowe. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*, Warszawa 1997, s. 79); *Boujlifa v. Republika Francuska* – wyrok z 21.10.1997 r.; *Bahaddar v. Królestwo Holandia* – wyrok z 19.02.1998 r.; *Ali v. Szwajcaria* – wyrok z 5.08.1998 r.; *Hatamii v. Królestwo Szwecji* – wyrok z 9.10.1998 r.; *Dalia przeciwko Republika Francuska* – wyrok z 19.02.1998 r.

²⁷ Bliżej sprawę omawia B. Gronowska, „Prokuratura i Prawo” 2001, nr 2.

wach i obowiązkach” w rozumieniu art. 6 § 1 KE w związku z pozbawieniem obywatela Tunezji (żonaty z niepełnosprawną obywatelką Francji) prawa do życia w rodzinie poprzez orzeczenie jego wydalenia i 10 letniego zakazu wjazdu na terytorium Republiki Francuskiej (orzeczenie karne za uchylanie się od wykonania decyzji o wydaleniu)²⁸. Trybunał stosunkiem głosów 15:2 orzekł, że art. 6 § 1 nie ma w tej sprawie zastosowania, podobnie jak nie mają też zastosowania gwarancje o charakterze *lex specialis* (art. 1 Protokołu 7 do EKPC w stosunku do art. 6 § 1) bowiem cudzoziemiec przebywa na terytorium Francji nielegalnie. W *votum separatum* sędziów J. P. Costy i T. Pantiru podniesiono zarzut, że w praktyce Trybunał dopuszcza sytuację, w której decyzje władcze podejmowane przez organy państwa wobec cudzoziemców pozostaną poza działaniem jakiegokolwiek standardu gwarancji procesowych. W polskiej praktyce administracyjnej (została ona przedstawiona przez członka składu sądującego NSA – prof. E. Łętowską w postępowaniu przed TK – orzeczenie powołane *supra*) cudzoziemców będących małżonkami obywateli polskich i wspólnie wychowujących dzieci mających obywatelstwo polskie wydała się nawet, gdy naruszenie prawa nie jest znaczące. Szczególnie drastyczne wydają się sprawa Ormianina M. G. i Peruwiańczyka Z. U.

W rozdziale 8 (Ewidencja cudzoziemców) zaszyły dwie istotne zmiany generowane koniecznością dostosowania u.o.c. do prawa wspólnotowego (pkt 8–10 art. 67) oraz dodaniem nowego rozdziału 9b Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców, gdyż będzie on prowadził rejestr, o którym mowa w art. 64 u. o.c. natomiast trzy nowe rejestry to rejestry schengenowskie związane z prowadzeniem ewidencji cudzoziemców niepożądanych na terytorium UE.

Postanowienia rozdziału 9 nie uległy zmianie z wyjątkiem art. 68 ust. 6, w którym podwyższono wysokość kar na przewoźnika (z 5000–10 000). Autor jest zdania, że taka zmiana była konieczna w szczególności dla określenia we jakim przypadku cudzoziemiec nie spełnia wymogów wjazdu. NSA uchylając decyzje wojewody warszawskiego podkreślał, że przewoźnik nie ma np. obowiązku sprawdzania czy podróżny posiada środki pieniężne albo ich substytuty, a w takich wypadkach na przewoźnika była nakładane kary.

Rozdział 9 a wprowadza do polskiego ustawodawstwa funkcjonujące od lat w państwach Europy Zachodniej (np. Francja – OPERA, Królestwo Belgii – Rada ds. Cudzoziemców) centralną strukturę wyspecjalizowaną (por. uzasadnienie projektu rządowego, s. 14) Urząd

²⁸ Zob. M. A. Nowicki, op. cit., s. 509.

do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców. Rozwiązanie takie jest ze wszech miar słuszne i to zarówno z punktu widzenia wewnętrznego, jak również unijnego. Jeżeli chodzi o wymiar krajowy będzie to struktura wyspecjalizowana w sprawach cudzoziemców o relatywnie stałej kadry, która nie będzie – jak wolno sądzić – podatna na „wahania” na politycznym barometrze. Przyspieszy to także, jak należy przypuszczać, postępowania w sprawach cudzoziemców. Jeżeli chodzi o wymiar wspólnotowy wyspecjalizowany organ zapewni ujednoczenie polityki i praktyki w dziedzinie objętej jego kompetencją oraz będzie szybciej reagował na zmiany lub zagrożenia związane z realizacją wspólnej polityki.

Zasadniczemu przeobrażeniu uległa Rada do Spraw Uchodźców (rozdział 10). Na etapie wchodzenia w życie u.o.c. była ona ciałem niezależnym rozpatrującym odwołania od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w przedmiocie nadania lub pozbawienia statusu uchodźcy z uwagi na brzmienie art. 127 § 3 kpa. Według obecnego brzmienia art. 96 ust. 1 Rada jest organem administracji publicznej rozpatrującej odwołania i zażalenia od decyzji i postanowień Prezesa, a także inne sprawy przekazane jej na mocy ustawy. Oprócz funkcji orzeczniczych Rada ma kompetencje o charakterze analitycznym i kooperacyjno-koordynacyjnym. Co do zasady Rada orzeka w składzie trzyosobowym, ale w niektórych sprawach w składzie jednoosobowym (decyzja w przedmiocie wniosku o oczywistej bezzasadności) według ustawy lub na podstawie zarządzenia Prezesa. Wykonując funkcje orzecznicze członkowie Rady podlegają tylko przepisom prawa i korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Rozdział 10 a jest odzwierciedleniem wprowadzonego przez Porozumienia z Schengen Systemu Informatycznego Schengen – SIS²⁹. System składa się z dwu części: centralnej C-SIS, który znajduje się w Strasburgu i narodowych N-SIS, które funkcjonują w każdym państwie członkowskim. System funkcjonuje w ten sposób, że wszystkie N-SIS-y mają identyczną treść bowiem są zasilane z centralnego komputera C-SIS-u. Wpisy osobowe dotyczą ścisłej kategorii osób podobne ograniczenia dotyczą przedmiotów³⁰. Rozdział 10a jest takim Krajowym Systemem. Układ z Schengen jest dosyć rygorystyczny jeżeli chodzi o przetwarzanie danych, ale wydaje się, że polskie przepisy dotyczące danych osobo-

²⁹ P. Pysz, *Metody gromadzenia i przetwarzania informacji – system informacji Schengen* [w:] *Integracja RP z...*, s. 71 i n.; M. T. Ford-Classen, *System Informacyjny Schengen (SIS)* [w:] *Układ z Schengen...*, s. 61.

³⁰ M. T. Ford – Classen, *op. cit.*, s. 63.

wych – ustawa z 29.8.1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. Nr 133, poz. 883 z późn. zm.) są wystarczające dla zabezpieczenia funkcjonowania N-SIS-u. Dodany art. 77a u.o.c. ust. 1 pozwala na przetwarzanie podstawowych danych osobowych. Ust. 2 rozszerza możliwość przetwarzania danych cudzoziemca aplikującego o nadanie statusu uchodźcy lub azylu na dane dotyczące rasy lub pochodzenia etnicznego, przekonań politycznych, narodowości, przekonań religijnych, filozoficznych i przynależności wyznaniowej, stanu zdrowia przy czym przekonania filozoficzne religijne i wyznaniowe może on ujawnić jeżeli uważa, że jest to konieczne dla rozpatrzenia sprawy. W postępowaniach określonych w ust. 3 mogą być przetwarzane dane dotyczące stanu zdrowia cudzoziemca. Zdaniem autora opinii, który opiera się na orzecznictwie strasburskim, dane dotyczące stanu zdrowia w ogólności nie powinny być przetwarzane, zwłaszcza wobec cudzoziemca wnioskującego o wydanie zezwolenia zwanego wizą.

7. Zaprezentowanie szczegółowych uwag daje podstawę do sformułowania kilku ogólnych konkluzji:

- a) Ustawa o zmianie ustawy o cudzoziemcach jest skomplikowanym aktem normatywnym, w którym zderzają się normy wewnętrzne w tym zewnętrzpaństwowe, międzynarodowe i wspólnotowe. Po części są to normy przyjęte w 1997 r., po części całkowicie nowe. Pomimo tego ustawa nie straciła swojej homogeniczności i nowe rozdziały przynajmniej od strony normatywnej współgrają ze sobą. Brak przepisów wykonawczych nie pozwolił na bardziej precyzyjne dekodowanie zmian wprowadzonych ustawą. Zmienione przepisy szerzej uwzględniają prawo wspólnotowe i klasyczne prawo międzynarodowe, chociaż, jak wskazano, wyłączenia zawarte w art. 1 ust. 2 i 3 nie korespondują z art. 91 ust. 3 Konstytucji (chodzi o prawo wtórne).
- b) Ustawa spetryfikowała zasadę, że w postępowania w sprawach cudzoziemców co do zasady stosuje się przepisy kpa, a incydentalnie procedurę karną, cywilną, postępowanie egzekucyjne w administracji, postępowanie przed kierownikiem polskiego urzędu konsularnego. Niewątpliwym plusem nowelizacji jest urealnienie istniejących i wprowadzenie nowych terminów w tym także terminów karencyjnych. Zmiana ustawy sprawiła, że system właściwości organów jest nieco prostszy niż poprzednio z uwagi na to, że część właściwości została skupiona w jednym ręku Prezesa Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców. Jest to rozwiązanie, które przyczyni się do postępu i jednolitości w postępowania w sprawach cudzoziemców.

- c) Ustawa wprowadziła pożądane zmiany w zakresie wjazdu i pobytu na terytorium RP ujednolicając dokumenty niezbędne dla wjazdu i pobytu (dokument podróży i jednolita wiza pobytowa bez względu na charakter pobytu oprócz wizej tranzytowej i repatriacyjnej). Zasady takie obowiązują na obszarze Piętnastki i niemal całej Europy. Korzystna z punktu widzenia interesów państwa jest zmiana czasokresu pobytu (do 6 miesięcy). W przypadkach kiedy cudzoziemiec chce przebywać przez okres dłuższy musi uzyskać zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony (bez górnej granicy) lub na osiedlenie się. Przesłanki do uzyskania zezwolenia do zamieszkania na czas oznaczony są w większości przypadków wspólnotowe.
- d) Do ustawy wprowadzono nowe pojęcie strefy tranzytowej lotniska, która umożliwi podejmowanie działań władczych wobec cudzoziemców w bardzo szybkim czasie i według uproszczonej procedury oraz zmienione pojęcia bezpiecznego kraju pochodzenia i bezpiecznego kraju trzeciego.
- e) Łączenie rodzin w sytuacji, gdy w sensie społecznym świat kurczy się, gdy źródła międzynarodowej ochrony praw człowieka i dokumenty o charakterze *par excellence* politycznym stawiają wysoko w stratyfikacji aksjologicznej prawo do życia w rodzinie *ratio legis* tego rozwiązania nie może budzić wątpliwości
- f) Kolejną nowością jest tymczasowa ochrona uciekinierów i *displaced persons*, która legalizuje prawnie działania podjęte przez władze polskie zwłaszcza w okresie konfliktu w Kosowie. Jest to rozwiązanie bardzo ważne, dające podstawę do tymczasowej ochrony i świadczeń dla tej grupy osób pomimo tego, że nie spełniają one wymogów art. 1 KGU.
- g) Korzystne i kompatybilne z prawem wspólnotowym zmiany wprowadzono do rozdziału 5 (status uchodźcy) zwłaszcza dotyczące małoletnich dzieci oraz małżonka uchodźcy, terminu do złożenia wniosku, prawa do kontaktu z organizacjami międzynarodowymi, wygaśnięcia statusu uchodźcy,
- h) Z punktu widzenia ochrony interesów wspólnotowych i interesów jednostkowych państwa polskiego ważkie znaczenie ma SIS umożliwiający szybkie uzyskiwanie informacji o cudzoziemcach niepożądanych lub wobec których umowy międzynarodowe wprowadzają ograniczenia
- i) Ustawa jest funkcjonalnym, dynamicznym i nowoczesnym aktem prawnym, który w sposób właściwy połączył normy pochodzenia międzynarodowego i krajowego.

Opiniowana ustawa jest nowoczesnym i funkcjonalnym i homogenicznym aktem prawnym. Uwzględnia w wyjątkowo szerokim stop-

niu prawo wspólnotowe i międzynarodowe oraz stypulacje zawarte w niewiążących umowach wchodzące w zakres *acquis communautaire*, co świadczy o tym, że RP wykonała zobowiązania wynikające ze stanowiska negocjacyjnego i zobowiązań w rozumieniu Wiedeńskiej konwencji prawa traktatów z 23.5.1969 r. W tym stanie rzeczy należy ocenić ustawę pozytywnie, a kiedy zostanie przygotowany komplet przepisów wykonawczych można będzie na nowo dekodować jej niektóre przepisy.

USTAWA
z dnia 25 czerwca 1997 r.
o cudzoziemcach*
(Dz.U. z dnia 26 września 1997 r. z późn. zm.)

Rozdział 1. Przepisy ogólne

Art. 1.

1. Ustawa określa zasady i warunki wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wjazdu cudzoziemców z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz właściwość organów w tych sprawach.

2. Do spraw objętych przepisami ustawy uregulowanych umowami międzynarodowymi, którymi związana jest Rzeczpospolita Polska, stosuje się postanowienia tych umów.

3. Ustawa nie stosuje się, z **wyjątkiem art. 5 ust. 1 i 96**, do szefów i członków personelu misji dyplomatycznych, kierowników urzędów konsularnych i członków personelu konsularnego państw obcych oraz innych osób zrównanych z nimi na podstawie ustaw, umów lub powszechnie ustalonych zwyczajów międzynarodowych, pod warunkiem wzajemności i posiadania przez te osoby odpowiednich dokumentów.

Art. 2.

Cudzoziemcem jest każdy, kto nie posiada obywatelstwa polskiego.

Art. 3.

Cudzoziemca będącego obywatelem dwóch lub więcej państw traktuje się jako obywatela tego państwa, którego **dokument podróży** stanowił podstawę wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 4.

Ilekoć w ustawie jest mowa o:

- 1) dokumencie podróży – oznacza to dokument uznany przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej, uprawniający do przekroczenia granicy, wydany cudzoziemcowi przez**

* Tekst jednolity ustawy sporządzony dla potrzeb Komentarza. Wytluszczonym drukiem oznaczono komentowaną nowelizację.

- organ państwa obcego, organ polski lub organizację międzynarodową albo podmiot upoważniony przez organ państwa obcego lub obcą władzę o charakterze państwowym,
- 2) wizie – oznacza to zezwolenie wydane cudzoziemcowi przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej lub organ, którego właściwość w tej sprawie wynika z postanowień umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską, uprawniające go do wjazdu, przejazdu, pobytu i wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w czasie, w celu i na warunkach w nim określonych,
 - 2a) strefie tranzytowej lotniska międzynarodowego – oznacza to teren lotniska międzynarodowego położonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rozciągający się między pokładem statku powietrznego a stanowiskiem kontroli granicznej, który obejmuje płytę oraz pomieszczenia lotniska,
 - 3) (skreślony)
 - 4) karcie pobytu – oznacza to dokument wydany przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub zezwolenie na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 4a) nieprzerwanym przebywaniu – oznacza to pobyt cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ważności wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, jeżeli cudzoziemiec nie opuścił tego terytorium na czas dłuższy niż 2 miesiące w roku kalendarzowym, z wyłączeniem wypadków związanych z wykonywaniem obowiązków zawodowych lub świadczeniem pracy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy zawartej z pracodawcą, którego siedziba znajduje się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 5) polskim dokumencie podróży dla cudzoziemca – oznacza to dokument podróży wydany przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej uprawniający do wielokrotnego przekraczania granicy,
 - 6) tymczasowym polskim dokumencie podróży dla cudzoziemca – oznacza to dokument podróży wydany przez właściwy organ Rzeczypospolitej Polskiej uprawniający do jednokrotnego przekroczenia granicy,
 - 7) Konwencji Genewskiej – oznacza to Konwencję dotyczącą statusu uchodźców, sporządzoną w Genewie dnia 28 lipca 1951 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 515 i 516),

- 8) Protokole Nowojorskim – oznacza to Protokół dotyczący statusu uchodźców, sporządzony w Nowym Jorku dnia 31 stycznia 1967 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 119, poz. 517 i 518),
- 9) kraju pochodzenia – oznacza to państwo, którego obywatelem jest cudzoziemiec, a w wypadku cudzoziemca, którego obywatelstwa nie da się ustalić lub który nie posiada obywatelstwa żadnego państwa – państwo, w którym stale zamieszkuje,
- 10) **bezpiecznym kraju pochodzenia** – oznacza to taki kraj pochodzenia cudzoziemca, w którym ze względu na system prawa i jego stosowanie oraz ze względu na stosunki polityczne w nim panujące nie występują prześladowania z powodu rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub przekonań politycznych, a organizacjom pozarządowym i międzynarodowym umożliwia się działanie na rzecz przestrzegania praw człowieka,
- 11) **bezpiecznym kraju trzecim** – oznacza to państwo nie będące krajem pochodzenia cudzoziemca, które ratyfikowało i stosuje Konwencję Genewską oraz Protokół Nowojorski, a w szczególności państwo, w którym:
 - a) nie występuje zagrożenie dla życia lub wolności cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, zgodnie z art. 33 Konwencji Genewskiej,
 - b) zapewnia się cudzoziemcom dostęp do postępowania o nadanie statusu uchodźcy,
 - c) cudzoziemiec ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy korzysta z ochrony przed wydaleniem, zgodnie z przepisami Konwencji Genewskiej,
 - d) cudzoziemiec ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy nie jest narażony na tortury lub niehumanitarne albo poniżające traktowanie.
- 12) granicy – oznacza to granicę państwową Rzeczypospolitej Polskiej w rozumieniu ustawy z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej (Dz.U. Nr 78, poz. 461 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31 i Nr 43, poz. 271).

Rozdział 2. Przekraczanie granicy

Art. 5.

1. Cudzoziemiec może przekroczyć granicę oraz przebywać na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli posiada ważny dokument podróży oraz wie, o ile przepisy niniejszej ustawy nie stanowią inaczej.

- 2. Cudzoziemcy będący obywatelami niektórych państw mogą przekroczyć granicę po uiszczeniu opłaty związanej z wjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli jest to niezbędne dla zachowania zasady wzajemności w stosunkach z tymi państwami.**

Art. 6.

1. Cudzoziemiec wjeżdżający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej winien posiadać i okazać na żądanie uprawnionego organu środki niezbędne do pokrycia kosztów wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz zezwolenie na wjazd do innego państwa lub na powrót do kraju pochodzenia, jeżeli zezwolenie takie jest wymagane.
2. Posiadanie środków, o których mowa w ust. 1, może być potwierdzone przez okazanie:
 - 1) waluty polskiej lub zagranicznych środków płatniczych, które mogą być w Rzeczypospolitej Polskiej legalnie wymienione,
 - 2) dokumentów umożliwiających uzyskanie środków płatniczych,
 - 3) zaproszenia, o którym mowa w art. 15,
 - 4) dokumentu potwierdzającego rezerwację i opłacenie w Rzeczypospolitej Polskiej zakwaterowania i wyżywienia.
3. Posiadanie przez cudzoziemca środków niezbędnych do wyjazdu może być potwierdzone także przez okazanie biletu uprawniającego do podróży do kraju pochodzenia lub innego państwa albo przez posiadanie środka transportu.

Art. 7.

1. ~~(skreślony)~~
2. Wiza może, z zastrzeżeniem ust. 2a, uprawniać do jednokrotnego, dwukrotnego lub wielokrotnego wjazdu.
- 2a. Wiza może uprawniać wyłącznie do wjazdu do strefy tranzytowej lotniska międzynarodowego, pobytu w tej strefie i wyjazdu z niej.
3. ~~(skreślony)~~
4. Wiza określa:
 - 1) okres ważności wizy, nie dłuższy niż 5 lat, podczas którego może nastąpić pierwszy wjazd i musi nastąpić ostatni wjazd z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - 2) okres pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ważności wizy,
 - 3) cel wjazdu i pobytu.

5. Wiza może określać także inne warunki i informacje, w szczególności:

- 1) miejsce, w którym powinno nastąpić przekroczenie granicy,**
- 2) liczbę dzieci oraz innych osób towarzyszących cudzoziemcowi, któremu wydano wizę, wpisanych do dokumentu podróży cudzoziemca.**

Art. 8.

1. (skreślony)

2. Wizę wydaje się na okres pobytu nie dłuższy niż 3 miesiące.

3. W okresie, o którym mowa w ust. 2, cudzoziemiec, który spełnia warunki określone w art. 6 ust. 1, może wystąpić o wydanie kolejnych wiz. Łączny okres pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wiz nie może przekroczyć 6 miesięcy w okresie 12 miesięcy, licząc od dnia pierwszego wjazdu.

3a. Jeżeli wizę wydano na okres ważności stanowiący wielokrotność jednego roku, to okres pobytu, o którym mowa w ust. 2, odnosi się do każdego roku okresu ważności wizy.

4. Cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie umowy międzynarodowej przewidującej częściowe albo całkowite zniesienie obowiązku wizowego lub na podstawie jednostronnego zniesienia obowiązku wizowego stosownie do przepisów, o których mowa w art. 98 ust. 2, może wystąpić o wydanie wiz, przy czym łączny okres pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie tych umów i wiz nie może przekroczyć 6 miesięcy w okresie 12 miesięcy, licząc od dnia pierwszego wjazdu.

5. Wizę w celu przejazdu cudzoziemca przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje się na okres nie dłuższy niż 5 dni, a wizę, o której mowa w art. 7 ust. 2a – na okres nie dłuższy niż 2 dni.

Art. 9.

1. Jeżeli celem wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej, wiza może być wydana cudzoziemcowi, który przedstawi zezwolenie na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo pisemne oświadczenie pracodawcy o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca lub powierzenia mu innej pracy zarobkowej,

jeżeli zezwolenie na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej nie jest wymagane.

2. Jeżeli celem wjazdu i pobytu jest przejazd przez terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wiza może być wydana cudzoziemcowi posiadającemu prawo wjazdu do państwa docelowego lub państwa graniczącego z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 10.

1. Wizę zamieszcza się w dokumencie podróży, jeżeli okres jego ważności przekracza co najmniej o 3 miesiące termin, w którym musi nastąpić wyjazd z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy.

2. Jeżeli dokument podróży nie spełnia warunku, o którym mowa w ust. 1, odmawia się wydania wizy.

Art. 10a.

1. Cudzoziemcowi polskiego pochodzenia można wydać wizę w celu repatriacji.

2. Cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony jako członek najbliższej rodziny repatrianta, wydaje się wizę w celu przesiedlenia się.

3. Do wydania wiz, o których mowa w ust. 1 i 2, nie stosuje się przepisów art. 7-10.

4. Wizy, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje się na okres ważności 12 miesięcy. W tym czasie powinien nastąpić wjazd cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Wizy, o których mowa w ust. 1 i 2, upoważniają do jednokrotnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Od osób przekraczających granicę na podstawie wiz, o których mowa w ust. 1 i 2, nie wymaga się posiadania środków, o których mowa w art. 6 ust. 1.

7. Zasady i tryb wydawania wizy w celu repatriacji określa ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz.U. Nr 106, poz. 1118 oraz z 2001 r. Nr ..., poz. ...), z zastrzeżeniem art. 79 ust. 3 i 5.

Art. 11. (skreślony)

Art. 12.

Cudzoziemiec jest obowiązany opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed upływem terminów, o których mowa

w art. 8, oraz przed upływem okresu ważności wizy, chyba że uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 13

1. Cudzoziemcowi odmawia się wydania wizy lub odmawia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) wydana została ostateczna decyzja o wydaleniu,
- 1a) została wydana ostateczna decyzja o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 2) został skazany prawomocnym wyrokiem:
 - a) w Rzeczypospolitej Polskiej za przestępstwo umyślne na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności,
 - b) za granicą za przestępstwo stanowiące zbrodnię pospolitą również w rozumieniu prawa polskiego,
- 3) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność mającą na celu pozbawienie niepodległości, oderwanie części terytorium, obalenie przemocą ustroju lub osłabienie mocy obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 4) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność terrorystyczną, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 5) istnieje uzasadnione podejrzenie, że przewozi lub przenosi przez granicę, bez wymaganego zezwolenia, broń, **amunicję**, materiały wybuchowe, materiały promieniotwórcze lub środki odurzające bądź psychotropowe, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność,
- 6) istnieje uzasadnione podejrzenie, że prowadzi działalność polegającą na umożliwianiu innym osobom przekraczania wbrew przepisom granicy, w działalności takiej uczestniczy, organizuje ją bądź jest członkiem organizacji prowadzącej taką działalność **albo przekroczył granicę wbrew przepisom,**
- 7) istnieje uzasadnione podejrzenie, że jego wjazd lub pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej mają inny cel niż deklarowany,
- 8) jego pobyt zagroziłby zdrowiu publicznemu,
- 8a) nie wywiązuje się z zobowiązań podatkowych wobec Skarbu Państwa,
- 8b) jego wjazd i pobyt są niepożądane ze względu na zobowiązania wynikające z postanowień ratyfikowanych umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską,

9) jego wjazd lub pobyt są niepożądane ze względu na inne zagrożenia dla bezpieczeństwa i obronności państwa albo z uwagi na konieczność ochrony ładu i porządku publicznego.

1a. Odmawia się wydania wizy lub odmawia wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed upływem:

1) 1 roku od daty dobrowolnego wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wydaniem decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

2) 3 lat od daty wykonania decyzji o wydaleniu,

3) 5 lat od daty wykonania decyzji o wydaleniu, w wypadku pokrycia kosztów wydalenia przez Skarb Państwa,

4) 5 lat od daty zakończenia wykonania kary odbywanej na podstawie wyroków, o których mowa w ust. 1 pkt 2,

5) 1 roku od daty uregulowania zobowiązań podatkowych wobec Skarbu Państwa lub od daty, w której zobowiązania te uległy przedawnieniu,

6) terminu wynikającego z umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską, o których mowa w ust. 1 pkt 8b,

7) 3 lat od stwierdzenia którejkolwiek z okoliczności, o których mowa w ust. 1 pkt 3-8 i 9, z możliwością przedłużenia na kolejne okresy do 3 lat w wypadku utrzymywania się tych okoliczności.

2. Odmawia się wydania wizy albo wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli od daty uprzedniej odmowy nie upłynęło 12 miesięcy, a cudzoziemiec nie przedstawił nowych okoliczności mających wpływ na podjęcie takiej decyzji.

3. Cudzoziemcowi można odmówić wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli nie spełnia warunków określonych w art. 6 ust. 1.

3a. Małoletniemu cudzoziemcowi pozostawionemu bez przedstawiciela ustawowego można odmówić wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, mimo iż posiada on ważny dokument podróży, środki wymagane do wjazdu i pobytu oraz wizę lub jest uprawniony do wjazdu na podstawie umowy obowiązującej Rzeczpospolitą Polską.

4. Cudzoziemcowi można określić czas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej odpowiednio do ilości posiadanych przez niego środków, o których mowa w art. 6 ust. 1.

5. Wydanie decyzji w sprawach, o których mowa w ust. 1-4, odnotowuje się **w dokumencie podróży** cudzoziemca.

5a. Decyzja o odmowie wydania wizy, podejmowana na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, określa termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

6. Decyzja o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlega natychmiastowemu wykonaniu i powoduje z mocy prawa unieważnienie wizy.

Art. 14.

1. Cudzoziemcowi, wobec którego zachodzą okoliczności określone w art. 13 ust. 1, można wydać wizę, jeżeli:

- 1) przepisy prawa polskiego wymagają od niego osobistego stawiennictwa przed polskim organem władzy publicznej,**
- 2) przebywa już na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i nie może opuścić tego terytorium ze względu na konieczność poddania się zabiegom lekarskim służącym ratowaniu życia,**
- 3) ubiega się o wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ze względu na konieczność poddania się zabiegom lekarskim służącym ratowaniu życia, którym nie może zostać poddany w innym państwie,**
- 4) zachodzi wyjątkowa sytuacja osobista wymagająca jego obecności na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 5) wymaga tego interes Rzeczypospolitej Polskiej.**

2. W wypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 5, łączny okres pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wiz może przekroczyć 6 miesięcy.

Art. 15.

1. Zaproszenie może być wystawione przez:

- 1) obywatela polskiego zamieszkałego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 2) cudzoziemca przebywającego bezpośrednio przed wystawieniem zaproszenia legalnie przez okres co najmniej 5 lat na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 3) osobę prawną lub jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej, mającą siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.**

2. Zaproszenie powinno zawierać dane zapraszającego, dane osoby zapraszanej, określenie czasu jej pobytu w Rzeczypospolitej Polskiej oraz zobowiązanie się zapraszającego do pokrycia wszelkich kosztów związanych z jej pobylem, w tym kosztów ewentualnego leczenia lub wydalenia z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Zaproszenie uzyskuje ważność z chwilą wpisania go do ewidencji zaproszeń i jest ważne przez 12 miesięcy.

4. Odmawia się dokonania wpisu do ewidencji zaproszeń, jeżeli:

- 1) zapraszany jest cudzoziemiec, w wypadku którego zachodzi którakolwiek z okoliczności określonych w art. 13 ust. 1,
- 2) warunki materialne i mieszkaniowe zapraszającego wskazują, że nie będzie on w stanie zadośćuczynić obowiązkom przyjętym na siebie w zaproszeniu,
- 3) zapraszający **nie wykonał zobowiązań wynikających z uprzednio wystawionego zaproszenia,**

5. Odmowa dokonania wpisu do ewidencji zaproszeń następuje w drodze decyzji.

5a. Wpis do ewidencji zaproszeń należy unieważnić, jeżeli po jego dokonaniu ujawnione zostaną okoliczności, o których mowa w ust. 4. Unieważnienie wpisu następuje w drodze decyzji.

6. W wypadku niewywiązywania się zapraszającego z przyjętego na siebie zobowiązania, o którym mowa w ust. 2, koszty poniesione przez Skarb Państwa, związane z pobytem cudzoziemca i opuszczeniem przez niego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, ściąga od zapraszającego w trybie przepisów o egzekucji administracyjnej należności pieniężnych organ, który dokonał wpisu do ewidencji zaproszeń. Zobowiązaniem nie doręcza się upomnienia przewidzianego w tych przepisach.

Rozdział 3. Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub osiedlenie się

Art. 16.

Cudzoziemcowi można udzielić:

- 1) zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony,
- 2) zezwolenia na osiedlenie się.

Art. 17.

1. **Zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1, można, z zastrzeżeniem ust. 4 i art. 24a-24d, udzielić na wniosek cudzoziemca, jeżeli wykaże on, że zachodzą okoliczności uzasadniające jego zamieszkiwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres dłuższy niż 6 miesięcy.**

2. **Okolicznościami, o których mowa w ust. 1, mogą być w szczególności:**

- 1) **uzyskanie zezwolenia na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej albo pisemnego oświadczenia pracodawcy o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca lub powie-**

rzenia mu innej pracy zarobkowej, jeżeli zezwolenie na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej nie jest wymagane,

- 2) prowadzenie działalności gospodarczej na podstawie przepisów prawa obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, korzystnej dla gospodarki narodowej, a w szczególności przyczyniającej się do wzrostu inwestycji, transferu technologii, wprowadzania korzystnych innowacji lub tworzenia nowych miejsc pracy,
- 3) kontynuowanie przez cudzoziemca o uznanym dorobku artystycznym twórczości na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 4) podjęcie studiów przez cudzoziemca mającego zapewnione środki finansowe niezbędne na pokrycie kosztów studiów oraz utrzymania podczas studiów, bez potrzeby korzystania ze świadczeń pomocy społecznej, potwierdzone zaświadczeniem państwowej lub niepaństwowej szkoły wyższej o przyjęciu na studia,
- 5) udział w szkoleniach i stażach zawodowych realizowanych w ramach programów Unii Europejskiej,
- 6) małżeństwo z obywatelem polskim lub cudzoziemcem posiadającym zezwolenie na osiedlenie się, jeżeli nie zostało ono zawarte wyłącznie w celu uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1,
- 7) konieczność przebywania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53, lub niemożnością wykonania decyzji o wydaleniu z przyczyn niezależnych od organu lub cudzoziemca,
- 8) orzeczenie sądu o niedopuszczalności wydania cudzoziemca albo rozstrzygnięcie Ministra Sprawiedliwości o odmowie wydania cudzoziemca,
- 9) zamiar wspólnego zamieszkiwania członków rodziny z pracownikiem migrującym, o którym mowa w Europejskiej Karcie Społecznej sporządzonej w Turynie dnia 18 października 1961 r. (Dz.U. z 1999 r. Nr 8, poz.67).

3. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony można udzielić, na wniosek obywatela polskiego, jego małoletniemu dziecku, jeżeli wnioskodawca sprawuje nad nim władzę rodzicielską.

4. Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony dla członków najbliższej rodziny repatrianta wydaje się w trybie i na zasadach określonych w ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji.

Art. 17a.

O zawarciu małżeństwa wyłącznie w celu uzyskania zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1, może świadczyć w szczególności:

- 1) przyjęcie korzyści majątkowej przez jednego z małżonków za wyrażenie zgody na zawarcie małżeństwa,
- 2) niewypelnianie prawnych obowiązków wynikających z zawarcia małżeństwa,
- 3) brak wspólnego zamieszkiwania małżonków,
- 4) fakt, iż małżonkowie nie spotkali się nigdy przed zawarciem małżeństwa,
- 5) fakt, iż małżonkowie nie mówią językiem zrozumiałym dla obojga,
- 6) fakt, iż małżonkowie nie są zgodni co do danych osobowych dotyczących drugiego współmałżonka (nazwiska, adresu, narodowości, zawodu) i innych istotnych okoliczności, które ich dotyczą.

Art. 18.

1. Zezwolenie, o którym mowa w art. 16 pkt 1, może być udzielone na okres do 2 lat i przedłużane każdorazowo na kolejne okresy nie dłuższe jednak niż 2 lata.

2. Przedłużenie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1, może nastąpić po stwierdzeniu istnienia okoliczności uzasadniających dalsze zamieszkiwanie cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w szczególności okoliczności, o których mowa w art. 17 ust. 2.

Art. 18a.

Cudzoziemiec jest obowiązany opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed upływem okresu, na jaki udzielono mu zezwolenia, o którym mowa w art. 16 pkt 1, lub na jaki przedłużono to zezwolenie, chyba że uzyskał wizę lub zezwolenie na osiedlenie się.

Art. 19.

1. Zezwolenie na osiedlenie się może być udzielone cudzoziemcowi **na jego wniosek**, jeżeli łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) wykaże istnienie trwałych więzów rodzinnych lub ekonomicznych z Rzeczpospolitą Polską,

- 2) ma zapewnione w Rzeczypospolitej Polskiej mieszkanie i utrzymanie,
- 3) bezpośrednio przed złożeniem wniosku przebywał nieprzerwanie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej co najmniej przez 5 lat na podstawie wiz lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, a na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną – przez okres 3 lat.

1a. Do pięcioletniego okresu, o którym mowa w ust. 1 pkt 3, nie zalicza się okresu pobytu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego mu wyłącznie w związku z okolicznością, o której mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4.

2. Cudzoziemcowi można odmówić udzielenia zezwolenia na osiedlenie się pomimo spełnienia przez niego warunków określonych w ust. 1, jeżeli okaże się, że ma on zobowiązania wobec kraju pochodzenia lub osób w nim zamieszkałych.

3. Warunki, o których mowa w ust. 1 pkt 2, uważa się za spełnione, jeżeli cudzoziemiec ma dochody lub mienie wystarczające na pokrycie kosztów utrzymania i leczenia swojego i członków rodziny pozostających na jego utrzymaniu, bez potrzeby korzystania ze wsparcia materialnego ze środków pomocy społecznej, lub ma w Rzeczypospolitej Polskiej członka bądź członków rodziny zobowiązanych dołożenia na jego utrzymanie i będących w stanie wywiązać się z tego obowiązku, a także jeżeli wskaże lokal mieszkalny, w którym zamierza przebywać i przedstawi tytuł prawny do jego zajmowania.

4. Zezwolenia na osiedlenie się udziela się na czas nie oznaczony.

Art. 19a.

Zezwolenia na osiedlenie się udziela się małoletniemu cudzoziemcowi urodzonemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej po przedstawieniu pisemnej zgody jego przedstawicieli ustawowych, jeżeli co najmniej jednemu z nich udzielono zezwolenia na osiedlenie się.

Art. 19b.

Zezwolenia na osiedlenie się udziela się, z zastrzeżeniem art. 23 ust. 2 i 3, cudzoziemcowi, na jego wniosek, jeżeli przebywał nieprzerwanie na podstawie wiz lub zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nie krótszy niż 10 lat.

Art. 20.

1. Cudzoziemcowi, który otrzymał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony lub na osiedlenie się, wydaje się kartę pobytu.

2. Cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony jako członek najbliższej rodziny repatrianta lub w celu połączenia z rodziną, kartę pobytu wydaje się po wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 21.

1. Karta pobytu określa rodzaj wydanego zezwolenia, okres jej ważności oraz potwierdza tożsamość cudzoziemca podczas jego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Karta pobytu uprawnia, w okresie jej ważności, wraz z dokumentem podróży, do wielokrotnego przekraczania granicy bez konieczności uzyskania wizy.

3. Kartę pobytu wydaje się na okres, na jaki udzielono zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony. Karta pobytu wydana w związku z udzieleniem zezwolenia na osiedlenie się podlega wymianie po upływie 10 lat od dnia wydania.

4. Cudzoziemiec jest obowiązany zwrócić posiadaną kartę pobytu organowi, który ją wydał, w wypadku nabycia obywatelstwa polskiego, cofnięcia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, cofnięcia zezwolenia na osiedlenie się lub wyjazdu na stałe za granicę.

5. W razie zgonu cudzoziemca obowiązek zwrotu karty pobytu spoczywa na osobach obowiązanych do zgłoszenia zgonu, stosownie do przepisów o aktach stanu cywilnego.

Art. 22.

1. Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, jeżeli:

- 1) nie spełnia wymagań określonych w art. 17,
- 2) zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1, **chyba że chodzi o zezwolenie, o którym mowa w art. 17 ust. 2 pkt 7;**

2. Cudzoziemcowi cofa się udzielone zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony albo odmawia się przedłużenia tego zezwolenia, jeżeli:

- 1) ustała przyczyna, dla której zostało udzielone,
- 2) wystąpi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1.

3. W decyzjach wydawanych w sprawach, o których mowa w ust. 1 lub 2, należy określić termin opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 23.

1. Cudzoziemcowi odmawia się udzielenia zezwolenia na osiedlenie, jeżeli:

- 1) nie spełnia warunków określonych w art. 19,
- 2) zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1.

2. Cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 19b, odmawia się udzielenia zezwolenia na osiedlenie się, jeżeli wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrona porządku publicznego.

3. Cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 19b, można odmówić udzielenia zezwolenia na osiedlenie się, jeżeli nie posiada własnych środków utrzymania, ubezpieczenia zdrowotnego umożliwiającego pokrycie kosztów leczenia lub możliwości wykonywania zawodu.

Art. 24.

1. Cudzoziemcowi można cofnąć zezwolenie na osiedlenie się i nakazać opuszczenie terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w określonym terminie, jeżeli:

- 1) został skazany prawomocnym wyrokiem w Rzeczypospolitej Polskiej za przestępstwo umyślne na karę co najmniej 3 lat pozbawienia wolności,
- 2) wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrona porządku publicznego.

2. Cudzoziemcowi można cofnąć zezwolenie na osiedlenie się, jeżeli opuścił na stałe terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 3a. Łączenie rodzin

Art. 24a.

1. Na wniosek cudzoziemca zamieszkującego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, albo przez co najmniej 3 lata na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, albo na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, wydanego w związku z nadaniem statusu uchodźcy, zwanego dalej „wnioskodawcą” cudzoziemcowi znajdującemu się poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- 1) pozostającemu z wnioskodawcą w związku małżeńskim uznawanym na gruncie prawa Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) małoletniemu stanu wolnego będącemu:
 - a) dzieckiem wnioskodawcy sprawującego nad nim faktycznie władzę rodzicielską albo opiekę,
 - b) dzieckiem wnioskodawcy, przysposobionym w okresie poprzedzającym przyjazd wnioskodawcy do Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie orzeczenia właściwego organu oraz posiadającym te same prawa i obowiązki co dziecko cudzoziemca,
 - c) dzieckiem współmałżonka wnioskodawcy przebywającego poza granicą Rzeczypospolitej Polskiej a nie będącemu dzieckiem wnioskodawcy, jeżeli jedno ze współmałżonków lub oboje sprawują nad nim władzę rodzicielską albo opiekę – udziela się zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną udziela się, jeżeli:
 - 1) pobyt współmałżonka lub małoletniego dziecka wnioskodawcy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie zagrozi zdrowiu publicznemu,
 - 2) warunki materialne i mieszkaniowe wnioskodawcy wskazują, że pobyt jego rodziny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie będzie stanowił obciążenia dla systemu pomocy społecznej,
 - 3) wnioskodawca będzie mógł zapewnić członkom swojej rodziny możliwość korzystania ze świadczeń z tytułu ubezpieczeń zdrowotnych.
3. Przepisów ust. 2 pkt 2 i 3 nie stosuje się, jeżeli wnioskodawca zamieszkuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z nadaniem statusu uchodźcy.

Art. 24b.

1. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną udziela się na okres 12 miesięcy.
2. Jeżeli współmałżonek lub małoletnie dziecko stanu wolnego wnioskodawcy zamieszkującego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez co najmniej 3 lata na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, albo na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, wydanego

w związku z nadaniem statusu uchodźcy, wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ważności zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, zezwolenie to przedłuża się na czas ważności zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony wydanego wnioskodawcy.

3. Jeżeli współmałżonek lub małoletnie dziecko stanu wolnego wnioskodawcy zamieszkującego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, wjechali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie ważności zezwolenia, o którym mowa w ust. 1, zezwolenie to przedłuża się na 2 lata.

4. Do postępowania o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną nie stosuje się przepisów art. 17.

Art. 24c.

1. Cudzoziemcowi, który uzyskał zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną, wydaje się wizę w celu połączenia z rodziną.

2. Do wydania wizy, o której mowa w ust. 1, nie stosuje się przepisów art. 7-10.

3. Wizę, o której mowa w ust. 1, wydaje się na okres 12 miesięcy. W tym czasie powinien nastąpić wjazd cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

4. Wiza, o której mowa w ust. 1, upoważnia do jednokrotnego wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

5. Od współmałżonka lub małoletniego dziecka stanu wolnego wnioskodawcy wjeżdżających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie wizy, o której mowa w ust. 1, nie wymaga się posiadania środków, o których mowa w art. 6 ust. 1.

Art. 24d.

Odmawia się udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną, a wydane zezwolenie cofa, jeżeli:

- 1) wniosek o jego udzielenie zawierał nieprawdziwe dane osobowe lub fałszywe informacje,
- 2) związek małżeński został zawarty wyłącznie w celu umożliwienia współmałżonkowi uzyskania zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,

- 3) **pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej współmałżonka lub małoletniego dziecka stanu wolnego wnioskodawcy stanowi zagrożenie dla bezpieczeństwa państwa lub porządku publicznego.**

Rozdział 4. Prawa i obowiązki cudzoziemców

Art. 25.

Cudzoziemiec podczas pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej ma takie same prawa i obowiązki jak obywatel polski, o ile przepisy niniejszej ustawy lub innych ustaw nie stanowią inaczej.

Art. 25a.

Cudzoziemca ubiegającego się o wydanie wizy, udzielenie lub przedłużenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony albo udzielenie zezwolenia na osiedlenie się należy pouczyć, na piśmie w języku dla niego zrozumiałym, o zasadach i trybie postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciążących na nim obowiązkach.

Art. 25b

1. **Cudzoziemiec zobowiązany jest złożyć wniosek o:**
 - 1) **wydanie kolejnej wizy – na co najmniej 14 dni przed upływem okresu pobytu na podstawie poprzedniej wizy,**
 - 2) **udzielenie lub przedłużenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony – na co najmniej 45 dni przed upływem okresu pobytu na podstawie wizy lub okresu, na jaki udzielone zostało poprzednie zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony,**
 - 3) **udzielenie zezwolenia na osiedlenie się – na co najmniej 60 dni przed upływem okresu, na jaki udzielone zostało zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony.**
2. **Organ pierwszej instancji obowiązany jest wydać decyzję w sprawach, o których mowa w ust. 1, jeżeli wniosek został złożony w terminach określonych w ust. 1, przed upływem okresu pobytu na podstawie wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony. W wypadku niemożności wydania decyzji w tym terminie organ pierwszej instancji obowiązany jest wydać cudzoziemcowi wizę na okres niezbędny do zakończenia postępowania w tej instancji.**
3. **Jeżeli wniosek został złożony po upływie terminów określonych w ust. 1, a postępowanie nie zostało zakończone przed**

upływem okresu pobytu na podstawie wizy lub zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, cudzoziemiec obowiązany jest opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 26.

1. Cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej podlega kontroli legalności pobytu.

2. Cudzoziemiec, który nie posiada ważnej wizy, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony albo osiedlenie się, powinien niezwłocznie opuścić terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 27.

1. Cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej powinien, na żądanie właściwych organów, przedstawić dokumenty i zezwolenia uprawniające go do pobytu na tym terytorium.

2. Od cudzoziemca przebywającego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, wizy lub umowy międzynarodowej przewidującej częściowe albo całkowite zniesienie obowiązku wizowego lub na podstawie jednostronnego zniesienia obowiązku wizowego stosownie do przepisów, o których mowa w art. 98 ust. 2, właściwe organy mogą zażądać wykazania, że posiada środki niezbędne do pokrycia kosztów pobytu.

3. Cudzoziemiec, który utracił dokument podróży, jest obowiązany niezwłocznie zgłosić ten fakt Policji.

Art. 28.

1. Cudzoziemcowi posiadającemu zezwolenie na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który utracił dokument podróży albo którego dokument podróży uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, wydaje się, na jego wniosek, polski dokument podróży dla cudzoziemca, jeżeli uzyskanie przez niego innego dokumentu podróży nie jest możliwe.

2. Polski dokument podróży dla cudzoziemca wydaje się na okres do 2 lat, nie dłuższy jednak niż okres ważności karty pobytu.

3. Wydanie polskiego dokumentu podróży nie zwalnia cudzoziemca od obowiązku podjęcia działań w celu uzyskania innego dokumentu podróży.

4. W wypadku uzyskania innego dokumentu podróży lub cofnięcia zezwolenia na osiedlenie się cudzoziemiec jest obowiązany

zany niezwłocznie zwrócić polski dokument podróży dla cudzoziemca.

5. W wypadku zgonu cudzoziemca przepisy art. 21 ust. 5 stosuje się odpowiednio.

Art. 29.

Cudzoziemcowi posiadającemu zezwolenie na osiedlenie się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, który podczas pobytu za granicą utracił swój dokument podróży albo którego dokument uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, wydaje się, na jego wniosek, tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca uprawniający go do wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli uzyskanie przez niego innego dokumentu podróży nie jest możliwe.

Art. 30.

Cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nieposiadającemu dokumentu podróży kraju pochodzenia albo którego dokument podróży uległ zniszczeniu bądź utracił ważność, można wydać, na jego wniosek albo z urzędu, tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca uprawniający go do wyjazdu z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub inny dokument, którego wydanie wynika z postanowień umów międzynarodowych obowiązujących Rzeczpospolitą Polską, jeżeli uzyskanie przez niego innego dokumentu podróży nie jest możliwe.

Art. 31.

Tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca wydaje się na czas oznaczony, nie dłuższy jednak niż 7 dni.

Rozdział 4a. Pobyt cudzoziemca zatrzymanego, umieszczonego w ośrodku strzeżonym, w areszcie w celu wydalenia lub pozbawionego wolności w wykonaniu orzeczeń wydanych na podstawie ustaw

Art. 31a.

Pobyt cudzoziemca zatrzymanego, umieszczonego w ośrodku strzeżonym, w areszcie w celu wydalenia lub pozbawionego wolności w wykonaniu orzeczeń wydanych na podstawie ustaw

uważa się za legalny w okresie obowiązywania właściwych decyzji lub orzeczeń.

Art. 31b.

Okresu pobytu cudzoziemca, o którym mowa w art. 31a, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie zalicza się do okresów pobytu, o których mowa w art. 17 ust. 1 i art. 19b.

Rozdział 5. Status uchodźcy

Art. 32.

Cudzoziemcowi może być nadany w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy w rozumieniu Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego.

Art. 33.

Cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy należy pouczyć, w zrozumiałym dla niego języku, o trybie i zasadach postępowania oraz o przysługujących mu prawach i ciężących na nim obowiązkach.

Art. 34.

1. Postępowanie o nadanie statusu uchodźcy wszczyna się na wniosek złożony osobiście przez cudzoziemca. Wniosek nie może być złożony przez pełnomocnika.

2. Wniosek o nadanie statusu uchodźcy powinien zawierać dane osobowe wnioskodawcy, towarzyszącego mu małżonka i małoletnich dzieci oraz informację o kraju pochodzenia wnioskodawcy, a także wskazywać zasadnicze okoliczności uzasadniające nadanie statusu uchodźcy.

3. Jeżeli wniosek nie spełnia wymagań określonych w ust. 2 i nie ma możliwości jego uzupełnienia, pozostawia się go bez rozpoznania.

4. Pozostawienie wniosku bez rozpoznania następuje w drodze decyzji.

5. O skutkach niewłaściwego sporządzenia wniosku, o których mowa w ust. 3, należy cudzoziemca pouczyć.

Art. 34a.

1. Wniosek o nadanie statusu uchodźcy dotyczy także małoletnich dzieci towarzyszących wnioskodawcy.

2. Wniosek może dotyczyć współmałżonka cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy, jeżeli cudzoziemiec zwraca się o to w swoim wniosku, a towarzyszący mu współ-

małżonek wyraża na to pisemną zgodę. W tym wypadku wniosek winien zawierać dane osobowe współmałżonka.

3. Jeżeli zachodzą wątpliwości co do wieku cudzoziemca podającego się za małoletniego, można przeprowadzić, za zgodą cudzoziemca lub jego przedstawiciela ustawowego, badania medyczne mające na celu ustalenie wieku cudzoziemca. Wyniki badań poza określeniem wieku cudzoziemca zawierają określenie dopuszczalnych granic błędu.

4. Cudzoziemca, o którym mowa w ust. 3, traktuje się jako osobę pełnoletnią, jeżeli on lub jego przedstawiciel ustawowy nie wyraził zgody na przeprowadzenie badań medycznych służących ustaleniu wieku cudzoziemca.

Art. 35.

1. Wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy następuje w drodze postanowienia.

2. Odmawia się wszczęcia postępowania, jeżeli wniosek został złożony przez cudzoziemca, który:

- 1) przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z bezpiecznego kraju trzeciego, do którego ma prawo powrotu,
- 2) ubiega się ponownie o nadanie statusu uchodźcy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie podając nowych istotnych okoliczności w sprawie.

3. Odmowa wszczęcia postępowania następuje w drodze decyzji.

4. Postanowienie, o którym mowa w ust. 1, lub decyzja, o której mowa w ust. 3, powinny być wydane, z zastrzeżeniem art. 36, niezwłocznie, nie później jednak niż 24 godziny po złożeniu wniosku.

Art. 36.

1. W razie konieczności sprawdzenia, czy nie zachodzi którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 35 ust. 2, albo czy cudzoziemiec składający wniosek o nadanie statusu uchodźcy nie podał fałszywych danych, informacji lub okoliczności, rozstrzygnięcie w przedmiocie wszczęcia postępowania o nadanie statusu uchodźcy podejmuje się w terminie nieprzekraczającym 7 dni od dnia złożenia wniosku. W tym okresie można nakazać cudzoziemcowi przebywanie w określonym miejscu, o ile nie posiada prawa wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Jeżeli po sprawdzeniu okaże się, że zachodzi którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 35 ust. 2, odmawia się wszczęcia postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

3. Jeżeli po sprawdzeniu okaże się, że cudzoziemiec podał we wniosku fałszywe dane lub informacje, o których mowa w art. 34 ust. 2 **lub w art. 34a ust. 2**, można odmówić wszczęcia postępowania i odmówić mu wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jeżeli przebywał on legalnie na tym terytorium, można wydać decyzję o jego wydaleniu.

Art. 37.

1. Cudzoziemiec nieposiadający prawa wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy w trakcie kontroli granicznej przy wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Cudzoziemiec, który nielegalnie przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy niezwłocznie po przekroczeniu granicy. Złożenie wniosku nie zwalnia cudzoziemca od odpowiedzialności za przekroczenie granicy wbrew przepisom.

Art. 38.

1. Cudzoziemiec, który złożył wniosek o nadanie statusu uchodźcy, jest obowiązany poddać się:

- 1) czynnościom zmierzającym do jego identyfikacji lub stwierdzenia tożsamości, polegającym w szczególności na pobraniu odcisków linii papilarnych i fotografowaniu,
- 2) w uzasadnionych wypadkach, a zwłaszcza jeżeli zachodzi podejrzenie choroby zakaźnej – badaniom lekarskim, pobraniu krwi, wydzielin i wydaliny oraz niezbędnym zabiegom sanitarnym ciała i odzieży.

2. Koszty oględzin, badań i innych czynności, o których mowa w ust. 1, ponosi Skarb Państwa.

3. W razie odmowy poddania się czynnościom, o których mowa w ust. 1 pkt 1, wniosek o nadanie statusu uchodźcy pozostawia się bez rozpoznania. Przepisy art. 34 ust. 4 i 5 stosuje się odpowiednio.

4. W razie odmowy poddania się czynnościom, o których mowa w ust. 1 pkt 2, cudzoziemiec nie może być umieszczony w ośrodku dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 39.

1. Cudzoziemcowi, w sprawie którego wydano postanowienie o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy, wydaje się tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca.

2. Tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca w okresie swojej ważności potwierdza tożsamość cudzoziemca i uprawnia go do jednorazowego wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

3. Tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca wydaje się na okres ważności nie dłuższy niż 3 miesiące, z możliwością przedłużania go na kolejne okresy, nie dłuższe jednak niż 3 miesiące.

4. Cudzoziemiec jest obowiązany złożyć do depozytu organowi prowadzącemu postępowanie o nadanie statusu uchodźcy w pierwszej instancji swój dokument podróży na czas trwania postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 39a.

Postępowanie o wydanie cudzoziemcowi wizy lub udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony ulega z mocy prawa zawieszeniu na czas trwania postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 40.

1. Cudzoziemcowi, w sprawie którego wszczęto postępowanie o nadanie statusu uchodźcy, można, w razie potrzeby, na czas niezbędny do wydania decyzji ostatecznej, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach na okres do 3 miesięcy od daty jej wydania, zapewnić:

- 1) zakwaterowanie,**
- 2) wyżywienie,**
- 3) opiekę medyczną,**
- 4) pomoc rzeczową,**
- 5) pomoc pieniężną stałą lub jednorazową,**
- 6) pomoc związaną z dobrowolnym wyjazdem z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.**

2. Świadczenia, o których mowa w ust. 1, mogą być realizowane przez umieszczenie cudzoziemca w ośrodku dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

3. W wypadkach uzasadnionych stanem zdrowia cudzoziemca lub jego bezpieczeństwem świadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 1-5, mogą być udzielane poza ośrodkiem dla osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 40a.

Decyzje w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy podejmowane w pierwszej instancji, postanowienia

o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy oraz decyzje o odmowie wszczęcia postępowania o nadanie statusu uchodźcy wydaje się po umożliwieniu cudzoziemcowi osobistego złożenia zeznań i oświadczeń.

Art. 41.

Wydanie decyzji o nadaniu lub odmowie nadania statusu uchodźcy powinno nastąpić nie później niż w terminie 6 miesięcy od dnia wszczęcia postępowania.

Art. 41a.

1. Cudzoziemcowi odmawia się nadania statusu uchodźcy z powodu oczywistej bezzasadności wniosku, jeżeli jego wniosek o nadanie statusu uchodźcy w świetle zgromadzonego materiału dowodowego:

- 1) nie daje jakichkolwiek podstaw uzasadniających obawę cudzoziemca przed prześladowaniem, o którym mowa w art. 1A Konwencji Genewskiej,
- 2) oparty jest na świadomym wprowadzeniu w błąd organu lub ma na celu nadużycie postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

2. Brak jest jakichkolwiek podstaw uzasadniających obawę cudzoziemca przed prześladowaniem, w szczególności, gdy:

- 1) cudzoziemiec nie powołuje się na obawę przed prześladowaniem z powodu swojej rasy, religii, narodowości, przynależności do określonej grupy społecznej lub swoich przekonań politycznych, lecz podaje inne przyczyny wniosku o nadanie statusu uchodźcy, jak w szczególności poszukiwanie pracy lub lepszych warunków życiowych,
- 2) cudzoziemiec powołuje się na obawę przed prześladowaniem, którego występowanie ograniczone jest do określonych części terytorium jego kraju pochodzenia lub innego kraju, w którym na stałe przebywa, podczas gdy mógł udać się bez przeszkód do innej części terytorium tego kraju i korzystać z ochrony przewidzianej w art. 33.1 Konwencji Genewskiej,
- 3) cudzoziemiec nie podaje podstawowych informacji dotyczących okoliczności związanych z jego obawą przed prześladowaniem.

3. Wniosek o nadanie statusu uchodźcy oparty jest na świadomym wprowadzeniu w błąd organu lub ma na celu nadużycie postępowania o nadanie statusu uchodźcy, jeżeli:

- 1) zawiera dane w sposób oczywisty niewiarygodne lub nieprawdopodobne lub fakty podane w nim nie są spójne, bądź też zawiera oczywiste sprzeczności,
- 2) złożony został przez cudzoziemca, który przybył z bezpiecznego kraju pochodzenia,
- 3) cudzoziemiec podaje nieprawdziwe informacje o swojej tożsamości lub przedstawia inne fałszywe dowody,
- 4) cudzoziemiec działając w złej wierze, zniszczył, uszkodził albo zataił dowód istotny w postępowaniu lub pozbył się go,
- 5) cudzoziemiec, mając możliwości wcześniejszego złożenia wniosku, wystąpił o nadanie statusu uchodźcy jedynie w celu uniknięcia wydalenia.

4. Organ prowadzący postępowanie o nadanie statusu uchodźcy niezwłocznie po stwierdzeniu zaistnienia którejkolwiek z okoliczności wymienionych w ust. 1 wydaje decyzję o odmowie nadania statusu uchodźcy z powodu oczywistej bezzasadności wniosku.

Art. 42.

Cudzoziemcowi odmawia się nadania statusu uchodźcy, jeżeli:

- 1) uzyskał status uchodźcy w innym państwie, które zapewnia mu rzeczywistą ochronę,
- 2) nie spełnia warunków określonych w art. 1 A Konwencji Genewskiej i Protokole Nowojorskim,
- 3) zachodzą okoliczności wymienione w art. 1 F Konwencji Genewskiej,
- 4) korzysta z ochrony lub pomocy organów lub agencji Organizacji Narodów Zjednoczonych innych niż Wysoki Komisarz Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców.

Art. 43.

Cudzoziemcowi, któremu nadano status uchodźcy, wydaje się dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej oraz udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony.

Art. 44.

1. W wypadku nadania cudzoziemcowi statusu uchodźcy jego małoletniemu dziecku, jeżeli przebywa wraz z nim na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nadaje się również status uchodźcy oraz udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas ozna-

czony i wydaje dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej.

2. Jeżeli małoletniemu dziecku cudzoziemca, któremu nadano status uchodźcy, nie wydano osobnego dokumentu podróży, wydany cudzoziemcowi dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej, obejmuje także to małoletnie dziecko cudzoziemca.

3. W wypadku nadania cudzoziemcowi statusu uchodźcy jego współmałżonkowi, o którym mowa w art. 34a ust. 2, nadaje się również status uchodźcy oraz wydaje dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej i udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 44a.

Status uchodźcy wygasa z mocy prawa z dniem nabycia przez cudzoziemca obywatelstwa polskiego albo z dniem pisemnego zrzeczenia się statusu uchodźcy.

Art. 45.

1. Zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony wydane cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 43 i 44, nie może być cofnięte bez uprzedniego pozbawienia go statusu uchodźcy. Przepisu art. 22 nie stosuje się.

2. Zezwolenie na osiedlenie się, wydane cudzoziemcowi, o którym mowa w art. 43 i 44, nie może być cofnięte bez uprzedniego pozbawienia go statusu uchodźcy.

Art. 46.

1. Jeżeli wobec cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy została wydana decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej albo wydaleniu, wykonanie tej decyzji ulega wstrzymaniu z mocy prawa do dnia wydania decyzji ostatecznej w sprawie o nadanie statusu uchodźcy.

2. Jeżeli wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy nastąpiło po wydaniu wobec cudzoziemca decyzji o zobowiązaniu do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub o jego wydaleniu, wykonanie tej decyzji ulega wstrzymaniu z mocy prawa do dnia wydania decyzji ostatecznej w sprawie o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 47.

W okolicznościach określonych w art. 46 cudzoziemca umieszcza się w strzeżonym ośrodku, o którym mowa w art. 59 ust. 1. Przepisy art. 59 ust. 2 i 4 oraz art. 60 stosuje się odpowiednio.

Art. 48.

1. Cudzoziemca można pozbawić statusu uchodźcy, jeżeli zajdzie którakolwiek z okoliczności wymienionych w Konwencji Genewskiej, uzasadniających pozbawienie uchodźcy ochrony przewidzianej w tej konwencji.

2. W decyzji o pozbawieniu statusu uchodźcy można postanowić o **cofnięciu** zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony albo skrócić okres, na który udzielono zezwolenia. W takim wypadku należy w decyzji określić termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 49.

1. Cudzoziemiec, ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy albo któremu nadano ten status, może swobodnie kontaktować się z przedstawicielem Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, a w szczególności w każdej chwili zwracać się do niego z prośbą o pomoc.

1a. Cudzoziemiec ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy, albo któremu nadano ten status, może swobodnie kontaktować się z organizacjami zajmującymi się sprawami uchodźców.

2. Przedstawiciel Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców, na swój wniosek i za pisemną zgodą cudzoziemca, o którym mowa w ust. 1, ma prawo do uzyskiwania od organów prowadzących postępowanie o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy informacji o przebiegu tego postępowania oraz przeglądania akt sprawy i sporządzania z nich notatek i odpisów, z wyłączeniem akt, o których mowa w art. 74 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego, przy czym przedstawicielowi Urzędu Wysokiego Komisarza Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców nie służy zażalenie, o którym mowa w art. 74 § 2 tego kodeksu, oraz skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego. O prawie wyrażenia zgody należy cudzoziemca pouczyć w chwili składania wniosku o nadanie statusu uchodźcy.

3. Informacje, a w szczególności dane osobowe, uzyskiwane w trybie niniejszego artykułu, mogą być wykorzystywane wyłącznie do celów, o których mowa w art. 35 Konwencji Genewskiej.

4. Organy Rzeczypospolitej Polskiej będą podejmowały wszelkie działania w celu ułatwienia Wysokiemu Komisarzowi Narodów Zjednoczonych do Spraw Uchodźców wypełnienia jego zadań zgodnie z art. 35 Konwencji Genewskiej.

Rozdział 6. Azyl

Art. 50.

1. Cudzoziemiec może, na swój wniosek, otrzymać azyl w Rzeczypospolitej Polskiej, gdy jest to niezbędne dla zapewnienia mu ochrony oraz gdy przemawia za tym ważny interes Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Cudzoziemcowi, któremu udzielono azylu, wydaje się zezwolenie na osiedlenie się.

Art. 51.

1. Cudzoziemca można pozbawić azylu, jeżeli:

- 1) ustały przyczyny, dla których azyl został udzielony,
- 2) prowadzi on działalność skierowaną przeciwko obronności, bezpieczeństwu państwa lub porządkowi publicznemu.

2. Decyzja o pozbawieniu azylu powoduje wygaśnięcie zezwolenia na osiedlenie się. W decyzji tej należy określić termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 6a. Ochrona czasowa cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 51a.

1. Cudzoziemcom opuszczającym masowo swój kraj pochodzenia z powodu obcej inwazji, wojny, wojny domowej, konfliktów etnicznych lub rażących naruszeń praw człowieka można udzielić ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

2. Ochrony czasowej udziela się do chwili, kiedy zaistnieją możliwości bezpiecznego powrotu cudzoziemców na tereny uprzedniego miejsca zamieszkania.

3. Ochrona czasowa może być udzielona wyłącznie w oparciu o wydane rozporządzenie, o którym mowa w art. 86a ust. 1.

Art. 51b.

1. Cudzoziemcom korzystającym z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje się wizę lub udziela zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony oraz można zapewnić:

- 1) zakwaterowanie,
- 2) wyżywienie,
- 3) opiekę medyczną.

2. W uzasadnionych wypadkach cudzoziemcom, o których mowa w ust. 1, można udzielić innych świadczeń niezbędnych dla zaspokojenia ich podstawowych potrzeb bytowych.

Art. 51c.

Od cudzoziemców korzystających z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej pobiera się odciski linii papilarnych oraz sporządza ich fotografie. W uzasadnionych wypadkach cudzoziemców można poddać badaniom lekarskim oraz niezbędnym zabiegom sanitarnym ciała i odzieży.

Art. 51d.

Jeżeli cudzoziemcy korzystający z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej nie posiadają dokumentów podróży, można im wydać polskie dokumenty podróży dla cudzoziemca.

Art. 51e.

Postępowanie o nadanie statusu uchodźcy wszczęte na wniosek cudzoziemca korzystającego z ochrony czasowej ulega z mocy prawa zawieszeniu do dnia, w którym upływa rok od dnia wydania wizy lub udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w związku z korzystaniem z ochrony czasowej.

Art. 51f.

1. Cudzoziemca, wobec którego zachodzi którakolwiek z okoliczności określonych w art. 52 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6, można zobowiązać do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie do 7 dni.

2. Zobowiązanie cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej następuje w drodze decyzji.

3. Decyzji, o której mowa w ust. 2, nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

4. Wydanie decyzji, o której mowa w ust. 2, odnotowuje się w dokumencie podróży cudzoziemca.

5. Decyzja, o której mowa w ust. 2, powoduje z mocy prawa unieważnienie wizy, cofnięcie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony oraz na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej.

6. Nie można zobowiązać do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca, któremu udzielono zezwolenia na osiedlenie się lub udzielono azylu albo który posiada status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 51g.

1. Cudzoziemcowi, wobec którego zaszła którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 52 ust. 1 pkt 1, 2, 5 i 6, i który mimo zobowiązania, o którym mowa w art. 51f ust. 1, dobrowolnie nie opuścił terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w tym zobowiązaniu, wydaje się decyzję o wydaleniu. Decyzji o wydaleniu nadaje się rygor natychmiastowej wykonalności.

2. W wypadku wydania cudzoziemcowi decyzji o wydaleniu, o której mowa w ust. 1, należy stwierdzić, z dniem jej wydania, wygaśnięcie decyzji o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako bezprzedmiotowej.

3. Jeżeli w wypadku, o którym mowa w ust. 2, toczy się postępowanie wskutek odwołania od decyzji, której wygaśnięcie stwierdza się, postępowanie odwoławcze podlega umorzeniu

Rozdział 7. Zobowiązanie do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wydalanie cudzoziemców

Art. 52. 1.

1. Cudzoziemiec może być wydalony z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli:

- 1) przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez wymaganego zezwolenia na wjazd lub pobyt,**
- 2) podjął zatrudnienie lub wykonywał inną pracę zarobkową, wbrew warunkom określonym w ustawie z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz.U. z 2001 r. Nr 6, poz. 56), albo podjął inną działalność bez uzyskania wymaganego zezwolenia,**
- 3) składając zeznania mające służyć za dowód w postępowaniu prowadzonym przez organy, o których mowa w niniejszej ustawie, zeznał nieprawdę lub zataił prawdę albo w celu użycia za autentyczny, podrobił lub przerobił dokument lub takiego dokumentu jako autentycznego używał,**

- 4) **zajdzie którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1,**
- 5) **nie posiada środków niezbędnych do pokrycia kosztów pobytu,**
- 6) **nie opuścił terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w decyzji o odmowie wydania wizy, decyzji o odmowie udzielenia zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony lub o jego cofnięciu albo decyzji o cofnięciu zezwolenia na osiedlenie się.**

2. Cudzoziemca, któremu udzielono azylu lub zezwolenia na osiedlenie się, można wydalić tylko po uprzednim pozbawieniu azylu lub cofnięciu zezwolenia.

3. Cudzoziemca posiadającego status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej można wydalić tylko po uprzednim pozbawieniu go tego statusu, chyba że zachodzą okoliczności, o których mowa w **art. 32 i 33 Konwencji Genewskiej.**

Art. 52a.

Małoletni cudzoziemiec może być wydalony do kraju swego pochodzenia lub do innego państwa jedynie wtedy, gdy w państwie tym będzie miał zapewnioną opiekę rodziców, innych osób pełnoletnich lub instytucji opiekuńczych, zgodną ze standardami określonymi przez Konwencję o prawach dziecka.

Art. 53.

Cudzoziemca nie wolno wydalić lub zobowiązać do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jeżeli naruszałoby to postanowienia Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 i 285, z 1995 r. Nr 36, poz. 175, 176 i 177 oraz z 1998 r. Nr 147, poz. 962).

Art. 54.

1. W decyzji o wydaleniu określa się termin opuszczenia przez cudzoziemca terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W decyzji można również określić trasę i miejsce przekroczenia granicy.

2. Wydanie decyzji, o której mowa w ust. 1, odnotowuje się w dokumencie podróży.

3. Decyzji o wydaleniu może być nadany rygor natychmiastowej wykonalności, z wyjątkiem wypadku wydalania cudzoziemca posiadającego status uchodźcy.

4. Decyzja o wydaleniu powoduje z mocy prawa unieważnienie wizy, cofnięcie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony oraz na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej przez cudzoziemca. W wypadku wydalenia cudzoziemca posiadającego status uchodźcy nadany w Rzeczypospolitej Polskiej, bez pozbawienia go tego statusu, przepisu art. 45 ust. 1 nie stosuje się.

Art. 55.

1. W decyzji o wydaleniu można wyznaczyć cudzoziemcowi miejsce zamieszkania do czasu jej wykonania i zobowiązać go do zgłaszania się w określonych odstępach czasu do organu wskazanego w decyzji.

2. Cudzoziemiec nie może opuścić miejsca zamieszkania bez zgody organu, który wydał decyzję o wydaleniu.

Art. 56.

Od cudzoziemca, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu, pobiera się odciski linii papilarnych oraz sporządza jego fotografię.

Art. 57.

1. Cudzoziemiec, wobec którego wydano decyzję o wydaleniu, może być niezwłocznie odstawiony do granicy albo do portu lotniczego lub morskiego państwa, do którego następuje wydalenie, jeżeli:

- 1) wymagają tego względy obronności, bezpieczeństwa państwa lub ochrona porządku publicznego,
- 2) nie opuścił on terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w decyzji o wydaleniu.

2. Cudzoziemiec zatrzymany w strefie nadgranicznej bezpośrednio po przekroczeniu granicy wbrew przepisom, jeżeli przekroczenie nastąpiło nieumyślnie, może być niezwłocznie odstawiony do granicy.

Art. 58.

1. Cudzoziemca, w stosunku do którego zachodzą okoliczności uzasadniające jego wydalenie, albo który nie zastosuje się do wymagań określonych w decyzji o wydaleniu, można zatrzymać na czas nie dłuższy niż 48 godzin. Zatrzymanemu cudzoziemcowi przysługują uprawnienia przewidziane w Kodeksie postępowania karnego dla osoby zatrzymanej.

2. Niezwłocznie po zatrzymaniu cudzoziemca należy wystąpić z wnioskiem o wydanie decyzji o jego wydaleniu albo przystąpić do wykonania obowiązku odstawienia go do granicy, a w razie zaistnienia okolicz-

ności, o których mowa w art. 59 ust. 1 lub 2, wystąpić z wnioskiem o umieszczenie cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo o zastosowanie aresztu w celu wydalenia.

3. Jeżeli w ciągu 48 godzin od chwili zatrzymania cudzoziemiec nie zostanie przekazany do dyspozycji sądu wraz z wnioskiem o umieszczenie w strzeżonym ośrodku albo o zastosowanie aresztu w celu wydalenia, należy cudzoziemca niezwłocznie zwolnić. Cudzoziemca należy także zwolnić, jeżeli w ciągu 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu nie doręczono mu postanowienia o umieszczeniu w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu wobec niego aresztu w celu wydalenia. Należy go także zwolnić na polecenie sądu.

Art. 59.

1. Jeżeli niezwłoczne odstawienie cudzoziemca do granicy nie jest możliwe i zachodzi uzasadniona obawa, że cudzoziemiec będzie uchylać się od wykonania decyzji o wydaleniu, można umieścić go w strzeżonym ośrodku do czasu wykonania tej decyzji.

2. Jeżeli zachodzi uzasadniona obawa, że cudzoziemiec nie podporządkuje się zasadom obowiązującym w strzeżonym ośrodku, albo jeżeli cudzoziemiec przebywający w tym ośrodku opuści go bez zezwolenia, można zastosować areszt w celu wydalenia na czas niezbędny do wykonania decyzji o wydaleniu.

3. Jeżeli cudzoziemiec przekroczył granicę wbrew przepisom i nie posiada dokumentu podróży, umieszcza się go w strzeżonym ośrodku, a jeżeli zachodzą także okoliczności określone w ust. 2 – stosuje się areszt w celu wydalenia na czas niezbędny do ustalenia jego tożsamości lub wykonania decyzji o wydaleniu, chyba że zachodzą przesłanki określone w art. 31. 1 Konwencji Genewskiej.

4. Cudzoziemca przebywającego w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia należy niezwłocznie zwolnić, jeżeli ustały przyczyny uzasadniające stosowanie tych środków albo jeżeli w ciągu 90 dni od chwili jego zatrzymania nie wykonano decyzji o wydaleniu.

Art. 60.

1. Cudzoziemca nie umieszcza się w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia, jeżeli może to spowodować poważne zagrożenie dla jego życia lub ciężkie skutki dla jego rodziny.

2. Jeżeli stan zdrowia cudzoziemca, przebywającego w strzeżonym ośrodku albo areszcie w celu wydalenia, tego wymaga, należy umieścić go w odpowiednim zakładzie leczniczym.

3. Wydając postanowienie o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo o zastosowaniu aresztu w celu wydalenia, należy:

- 1) zawiadomić właściwe przedstawicielstwo dyplomatyczne lub urząd konsularny – na wniosek cudzoziemca, którego to dotyczy,
- 2) zawiadomić sąd opiekuńczy, jeżeli zachodzi potrzeba ustanowienia opieki nad jego dziećmi,

2a) zawiadomić organ opieki społecznej, jeżeli zachodzi potrzeba roztoczenia opieki nad osobą niedołężną lub chorą, którą cudzoziemiec się opiekował,

- 3) zawiadomić osobę wskazaną przez cudzoziemca,
- 4) przedsięwziąć niezbędne czynności w celu ochrony jego mienia.

4. Cudzoziemca należy powiadomić w zrozumiałym dla niego języku, w formie pisemnej, o przysługujących mu prawach, dokonanych wystąpieniach oraz wydanych zarządzeniach.

Art. 61.

1. Cudzoziemcowi, wobec którego zastosowano **niewątpliwie** niesłuszne zatrzymanie, umieszczenie w strzeżonym ośrodku albo areszt w celu wydalenia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę oraz zadośćuczynienie za doznaną krzywdę.

2. Sprawy, o których mowa w ust. 1, prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania karnego dotyczących odszkodowania za niesłuszne skazanie, **tymczasowe** aresztowanie lub zatrzymanie.

Art. 62.

1. Koszty związane z wydaleniem ponosi cudzoziemiec, z zastrzeżeniem ust. 3 oraz art. 15 ust. 2 i 6. 2. Do kosztów, o których mowa w ust. 1, zalicza się w szczególności:

- 1) koszty przejazdu cudzoziemca do granicy państwowej Rzeczypospolitej Polskiej, granicy lub portu lotniczego albo morskiego państwa, do którego cudzoziemiec się udaje lub zostaje odstawiony,
- 2) koszty związane z konwojowaniem cudzoziemca,
- 3) koszty administracyjne związane z wydaleniem.

3. Jeżeli wydalenie cudzoziemca następuje na skutek podjęcia przez niego zatrudnienia lub wykonywania innej pracy zarobkowej bez wymaganego zezwolenia i zgody, koszty, o których mowa w ust. 1, ponosi pracodawca.

4. Koszty związane z wydaleniem podlegają egzekucji administracyjnej. Organ wydający decyzję o wydaleniu jest uprawniony do wystawienia tytułu wykonawczego. Wszczęcie postępowania egzekucyjnego nie wymaga doręczenia upomnienia.

5. stosunku do środków pieniężnych cudzoziemca znajdujących się w depozycie jednostki Policji lub Straży Granicznej organem uprawnionym do egzekucji jest ta jednostka Policji lub Straży Granicznej.

Art. 63.

Jeżeli koszty, związane z wydaleniem nie mogą być ściągnięte, pokrywa je Skarb Państwa.

Rozdział 8. Ewidencja cudzoziemców

Art. 64.

1. Dane cudzoziemców, wobec których zachodzi którakolwiek z okoliczności wymienionych w art. 13 ust. 1, gromadzi się w wykazie cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądany, zwanym dalej „wykazem”.

2. Dane cudzoziemca zamieszcza się w wykazie na okres, o którym mowa w art. 13 ust. 1a.

3. Dane cudzoziemca umieszczone w wykazie obejmują jego dane osobowe oraz podstawę prawną i faktyczną wpisu.

4. Danymi osobowymi cudzoziemca są:

- 1) imiona i nazwisko (także inne nazwiska w wypadku używania),**
- 2) imiona rodziców i nazwisko rodowe matki,**
- 3) data i miejsce urodzenia,**
- 4) płeć,**
- 5) obywatelstwo,**
- 6) miejsce zamieszkania.**

Art. 65.

1. Dane umieszczone w wykazie mogą być udostępnione organom, o których mowa w art. 90 ust. 2 pkt 1-5, i organom je nadzorującym oraz sądowi i prokuratorowi prowadzącemu postępowanie przygotowawcze o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, a także Naczelnemu Sądowi Administracyjnemu.

2. Dane osobowe cudzoziemca umieszczone w wykazie mogą być udostępnione wojewodzie oraz konsulowi.

3. Dane umieszczone w wykazie nie mogą być udostępniane do celów statystyki publicznej.

Art. 65a.

1. Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców na wniosek cudzoziemca informuje go, w wypadkach określonych w art. 13 ust. 1 pkt 1 i 2, o wpisaniu jego danych osobowych do wykazu, o którym mowa w art. 64, okresie ważności wpisu do wykazu, jak również o tym na wniosek jakiego organu dokonano wpisu.

2. Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców, w wypadkach, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 3-9, informuje cudzoziemca, na jego wniosek, wyłącznie o terminie obowiązywania wpisu.

3. Informacji, o których mowa w ust. 1, udziela się cudzoziemcowi w okresie 30 dni od daty wpływu jego wniosku.

4. Cudzoziemiec ma prawo wnioskować o sprostowanie jego danych osobowych zawartych w wykazie, o ile stwierdzi ich nieprawdziwość oraz o wykreślenie z wykazu tych danych, o ile zachodzi przypuszczenie, że dane zostały umieszczone w wykazie w wyniku błędu.

5. Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców informuje cudzoziemca o sposobie rozpatrzenia sprawy o sprostowanie danych zawartych w wykazie.

6. Do postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1-5, stosuje się przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego o zaświadczeniach.

Art. 66.

Dane osobowe cudzoziemców, którym nadano status uchodźcy, udzielono azylu, oraz cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy lub o udzielenie azylu podlegają ochronie na zasadach określonych w odrębnych przepisach, z tym że dane te nie mogą być, bez pisemnej zgody zainteresowanego, udostępniane władzom oraz instytucjom publicznym krajów pochodzenia.

Art. 67.

- 1. Właściwe organy prowadzą w sprawach cudzoziemców:**
- 1) rejestry złożonych wniosków wizowych i wydanych w tych sprawach decyzji,**
 - 2) rejestry decyzji o wydaleniu oraz osób wydanych z Rzeczypospolitej Polskiej,**
 - 3) rejestry złożonych wniosków o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony i wydanych w tych sprawach decyzji,**

- 4) rejestry złożonych wniosków o udzielenie zezwolenia na osiedlenie się i wydanych w tych sprawach decyzji,
 - 5) rejestr złożonych wniosków o nadanie statusu uchodźcy i wydanych w tych sprawach decyzji,
 - 6) rejestr złożonych wniosków o udzielenie azylu i wydanych w tych sprawach decyzji,
 - 7) ewidencję zaproszeń, o których mowa w art. 15,
 - 8) rejestr odcisków linii papilarnych, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 1, art. 51c i art. 56,
 - 9) rejestr osób zatrzymanych w strefie nadgranicznej, o których mowa w art. 57 ust. 2,
 - 10) rejestr osób zobowiązanych do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i wydanych w tych sprawach decyzji.
2. Dane zawarte w rejestrach, wykazie i ewidencji mogą być udostępniane za pomocą urządzeń teleinformatycznych.

Rozdział 9. Odpowiedzialność przewoźnika

Art. 68.

1. Cudzoziemcowi, który przybył na pokładzie statku powietrznego lub morskiego, a któremu nie zezwolono na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przewoźnik jest obowiązany zapewnić, bez zbędnej zwłoki, wyjazd na jego koszt, a jeżeli cudzoziemiec nie posiada na to środków – na koszt przewoźnika.

2. Cudzoziemcowi, o którym mowa w ust. 1, można wydać zakaz opuszczania statku bądź nakaz opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na pokładzie innego statku.

3. Jeżeli bezzwłoczny wyjazd cudzoziemca jest niemożliwy lub szczególnie utrudniony, można nakazać cudzoziemcowi, któremu nie zezwolono na wjazd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przebywanie do czasu wyjazdu w określonym miejscu.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 2 i 3, podlegają natychmiastowemu wykonaniu.

5. Koszty pobytu cudzoziemca, o którym mowa w ust. 3, pokrywa przewoźnik, o ile cudzoziemiec nie spełnia warunków wjazdu określonych w art. 5 ust. 1, lub nie posiada zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1. W pozostałych wypadkach koszty te ponosi Skarb Państwa.

6. Na przewoźnika, który przywiózł na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemca nie spełniającego warunków wjazdu określonych w art. 5 ust. 1, lub nie posiadającego zezwolenia, o którym mowa w art. 6 ust. 1, nakłada się karę administracyjną w wysokości do 10 000 zł za każdą przywiezioną osobę.

Rozdział 9a. Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców

Art. 68a.

1. Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach repatriacji, wjazdu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przejazdu przez to terytorium, pobytu na nim i wyjazdu z niego, nadawania statusu uchodźcy i udzielania cudzoziemcom azylu, a także w sprawach związanych z obywatelstwem polskim wynikających z zakresu zadań administracji rządowej jest Prezes Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców, zwany dalej „Prezesem”, z zastrzeżeniem kompetencji innych organów przewidzianych w ustawach.

2. Nadzór nad Prezesem sprawuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.

Art. 68b.

1. Prezesa powołuje i odwołuje Prezes Rady Ministrów, na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

2. Na stanowisko Prezesa może być powołana osoba, która łącznie spełnia następujące warunki:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i zamieszkuje na stałe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
- 2) korzysta z pełni praw publicznych,
- 3) nie była karana prawomocnym wyrokiem za przestępstwo umyślne,
- 4) posiada wyższe wykształcenie.

3. Zastępców Prezesa powołuje i odwołuje minister właściwy do spraw wewnętrznych na wniosek Prezesa.

4. Prezes wykonuje zadania przy pomocy Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców, zwanego dalej „Urzędem”.

5. Organizację Urzędu określa statut nadany, w drodze rozporządzenia, przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

Art. 68c.

1. Do zakresu działania Prezesa należy:

- 1) zapewnienie koordynacji działań organów administracji publicznej w sprawach repatriacji i cudzoziemców,
- 2) wydawanie decyzji i postanowień w pierwszej instancji w sprawach:

- a) przyznawania pomocy ze środków budżetu państwa repatriantom i członkom najbliższej rodziny repatrianta pozostającym we wspólnym gospodarstwie domowym,
 - b) zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony dla małżonka i małoletnich dzieci repatrianta,
 - c) zgody na wydanie wiz, o których mowa w art. 14,
 - d) o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy,
 - e) o udzielenie lub cofnięcie azylu,
- 3) wydawanie decyzji i postanowień w drugiej instancji w sprawach:
- a) o uznanie za repatrianta,
 - b) o stwierdzenie polskiego pochodzenia na podstawie art. 5 ustawy z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji,
 - c) wiz,
 - d) odmowy lub unieważnienia wpisu zaproszeń do ewidencji,
 - e) zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony i zezwoleń na osiedlenie się,
 - f) zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną,
 - g) o wydalenie,
 - h) nakładania kary administracyjnej, o której mowa w art. 68 ust. 6,
 - i) związanych z obywatelstwem polskim wynikających z zakresu zadań administracji rządowej, na zasadach i w trybie określonych w ustawie z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. z 2000 r. Nr 28, poz. 353 oraz z 2001 r. Nr ..., poz. ...),
- 4) wydawanie zgody na wydanie wiz w celu repatriacji,
- 5) prowadzenie ewidencji osób ubiegających się o wydanie wiz w celu repatriacji i członków ich rodzin, którzy nie posiadają w Rzeczypospolitej Polskiej zapewnionego lokalu mieszkalnego lub źródła utrzymania,
- 6) prowadzenie ewidencji lokali mieszkalnych i źródeł utrzymania dla repatriantów,
- 7) prowadzenie centralnego rejestru wniosków, decyzji i postanowień wydanych w sprawach o wydanie wiz w celu repatriacji, o wydanie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej dla osób, o których mowa w ustawie z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji, oraz o udzielenie pomocy repatriantom ze środków budżetu państwa,

- 8) prowadzenie ośrodków dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy,
- 9) kierowanie na badania lekarskie, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 2,
- 10) realizacja powierzonych zadań z zakresu ochrony czasowej cudzoziemców,
- 11) zapewnianie świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1,
- 12) prowadzenie centralnego rejestru danych o nabyciu i utracie obywatelstwa polskiego,
- 13) dokonywanie analiz dotyczących sytuacji migracyjnej i uchodźczej,
- 14) prowadzenie współpracy międzynarodowej w zakresie zjawisk migracyjnych i uchodźczych,
- 15) gromadzenie informacji o krajach pochodzenia imigrantów,
- 16) organizowanie i prowadzenie szkoleń w zakresie postępowań, o których mowa w ustawie,
- 17) wykonywanie innych kompetencji i podejmowanie działań określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych.

2. Prezes kontroluje wykonywanie przez wojewodów zadań wynikających z niniejszej ustawy.

3. Prezes jest organem wyższego stopnia, w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do wojewody, w sprawach określonych w niniejszej ustawie.

4. Zadania, o których mowa w ust. 1 pkt 8, Prezes może powierzyć pozarządowym organizacjom społecznym.

Art. 68d.

1. Prezes, w porozumieniu z Komendantem Głównym Straży Granicznej, może zezwolić, na wniosek konsula, komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej lub z urzędu na wjazd lub pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej cudzoziemcowi, który nie spełnia warunków dotyczących wjazdu lub pobytu określonych w ustawie, jeżeli wymagają tego względy humanitarne lub interes Rzeczypospolitej Polskiej. Do wydawania zezwolenia i samego zezwolenia nie stosuje się przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego i ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679, Nr 114, poz. 739 i Nr 144, poz. 971, z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 oraz z 2000 r. Nr 2, poz. 5, Nr 48, poz. 552, Nr 60, poz. 704 i Nr 91, poz. 1008).

2. Prezes przedstawia corocznie do dnia 31 marca ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych informację o stosowaniu przepisu ust. 1 w roku poprzednim.

Art. 68e.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych może, w wypadku uzasadnionym istotnym wzrostem liczby wniosków o nadanie statusu uchodźcy, o których mowa w art. 37 ust. 1, lub w wypadku uzasadnionym istotnym wzrostem liczby wniosków o nadanie statusu uchodźcy składanych przez cudzoziemców zamieszkałych na określonych, odległych od siedziby Urzędu obszarach terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, w drodze rozporządzenia, tworzyć i rozwiązywać delegatury Urzędu, określając ich właściwość terytorialną oraz zakres działania, w tym uprawnienia kierownika delegatury do wydawania, z upoważnienia Prezesa, decyzji administracyjnych.

Art. 68f.

Prezes używa pieczęci okrągłej z wizerunkiem orła.

Art. 68g.

Prezes może upoważnić pracowników Urzędu, a wojewoda pracowników urzędów wojewódzkich do kontroli zezwoleń, dokumentów i środków, o których mowa w art. 27 ust. 1 i 2.

Rozdział 10. Rada do Spraw Uchodźców

Art. 69.

1. Rada do Spraw Uchodźców, zwana dalej „Radą”, jest organem administracji publicznej rozpatrującym odwołania i zażalenia od decyzji i postanowień Prezesa w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy, a w szczególności w sprawach, o których mowa w art. 34 ust. 3, art. 35 ust. 2, art. 36 oraz art. 38 ust. 3.

2. Rada, oprócz zadań wymienionych w ust. 1:

- 1) podejmuje decyzje w sprawach, o których mowa w art. 85 b ust. 6,**
- 2) dokonuje analiz orzecznictwa w zakresie spraw o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy,**
- 3) gromadzi informacje o krajach pochodzenia cudzoziemców,**
- 4) współpracuje z organami oraz instytucjami krajowymi i zagranicznymi w zakresie problematyki migracji i uchodźstwa.**

3. Prezes Rady Ministrów, w drodze rozporządzenia, nada Radzie statut organizacyjny i regulamin czynności wewnętrznych, w którym określi w szczególności sposób zwoływania i odbywania posiedzeń składów orzekających i posiedzeń plenarnych oraz tworzenia wewnętrznych zespołów Rady.

Art. 70.

1. W sprawach pozostających w kompetencjach Rady przysługują jej uprawnienia organu wyższego stopnia w rozumieniu przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego.

2. Rada orzeka także w sprawach wznowienia postępowania, uchylenia, zmiany oraz stwierdzenia nieważności wydanych przez siebie decyzji.

Art. 71.

1. W skład Rady wchodzi 12 członków powoływanych na pięcioletnią kadencję przez Prezesa Rady Ministrów, w tym po czterech spośród kandydatów przedstawianych przez Ministra Spraw Zagranicznych i Ministra Sprawiedliwości. Każdy z ministrów przedstawia 8 kandydatów.

1a. Prezes Rady Ministrów w wypadku wzrostu liczby odwołań składanych przez cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy może, na wniosek przewodniczącego Rady przedstawiony na podstawie uchwały Rady, powołać dodatkowych członków Rady na okres do końca danej kadencji. Przepisu ust. 1 nie stosuje się.

2. Członkiem Rady może być osoba posiadająca obywatelstwo polskie i korzystająca z pełni praw publicznych.

3. Członków Rady powołuje się spośród osób wyróżniających się wiedzą lub doświadczeniem praktycznym w zakresie problematyki uchodźców. Co najmniej połowa członków Rady musi posiadać wyższe wykształcenie prawnicze.

Art. 72.

1. Prezes Rady Ministrów odwołuje członka Rady wyłącznie w wypadku:

- 1) zrzeczenia się przez niego swej funkcji,
- 2) choroby trwale uniemożliwiającej sprawowanie funkcji,
- 3) skazania prawomocnym wyrokiem za popełnienie przestępstwa z winy umyślnej,
- 4) **zaistnienia innych okoliczności uniemożliwiających członkowi Rady sprawowanie funkcji lub wywiązywanie się z obowiązków.**

2. W wypadku odwołania członka Rady lub jego śmierci Prezes Rady Ministrów powołuje nowego członka Rady na okres do końca danej kadencji. Art. 71 ust. 1 nie stosuje się.

Art. 73.

1. Przewodniczący Rady kieruje pracami Rady, w tym w szczególności:

- 1) ustala plan pracy Rady oraz harmonogram działania składów orzekających,**
- 2) wyznacza składy orzekające,**
- 3) zwołuje posiedzenia plenarne Rady,**
- 4) przydziela składom orzekającym sprawy do rozpatrzenia oraz czuwa nad terminowością ich załatwienia,**
- 5) reprezentuje Radę przed innymi organami i instytucjami,**
- 6) reprezentuje Radę w postępowaniu przed Naczelnym Sądem Administracyjnym lub wyznacza w tym celu innego członka Rady,**
- 7) powołuje biegłych lub ekspertów do udziału w postępowaniu toczącym się przed Radą,**
- 8) wyznacza członkom Rady zadania związane z działalnością Rady,**
- 9) może powoływać zespoły tematyczne lub grupy robocze do opracowania zagadnień oraz dokonania analiz problemów wynikających z działalności Rady,**
- 10) wykonuje inne zadania wynikające z przepisów prawa.**

2. Przewodniczącego Rady wybierają członkowie Rady ze swego grona większością głosów w obecności co najmniej dwóch trzecich jej składu. W tym samym trybie mogą go odwołać.

3. Rada orzeka w składach trzyosobowych, z zastrzeżeniem wypadków, o których mowa w ust. 6 i 7.

4. Orzeczenia zapadają większością głosów. Członek składu orzekającego nie może wstrzymać się od głosu.

5. Członek składu orzekającego, który nie zgodził się z większością, może przy podpisywaniu orzeczenia zgłosić zdanie odrębne, podając w jakiej części i w jakim kierunku kwestionuje orzeczenie.

6. Przewodniczący może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie jednoosobowym, z zastrzeżeniem ust. 7.

7. W wypadkach, o których mowa w art. 85b ust. 6, rozpoznanie spraw następuje w składzie jednoosobowym.

8. Przy orzekaniu członkowie Rady są związani wyłącznie przepisami prawa.

9. Członkowie Rady korzystają z ochrony przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Art. 74.

1. Pracodawca zatrudniający członka Rady udziela mu, na jego wniosek, urlopu bezpłatnego na czas sprawowania funkcji w Radzie.

2. Pracownikom urzędów państwowych oraz członkom korpusu służby cywilnej przysługuje po zakończeniu pracy w Radzie prawo powrotu na zajmowane poprzednio stanowisko, a jeśli będzie to niemożliwe – na stanowisko równorzędne.

3. Członkowie Rady w liczbie do jednej trzeciej jej składu, zatrudniani są, na wniosek przewodniczącego Rady, przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów do końca danej kadencji.

4. Członkowie Rady za pracę lub pełnienie funkcji w Radzie otrzymują wynagrodzenie.

5. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, zasady wynagradzania członków Rady oraz zwrotu innych kosztów ponoszonych w związku z pracą w Radzie. Rozporządzenie powinno określać składniki wynagrodzenia członków Rady zatrudnionych przez Szefa Kancelarii Prezesa Rady Ministrów oraz tych, którzy nie są zatrudnieni, uwzględniając pełnione w Radzie funkcje, a także część wynagrodzenia uzależnioną od udziału w posiedzeniach składów orzekających, liczby rozpatrywanych spraw oraz udziału w postępowaniach przed Naczelnym Sądem Administracyjnym.

Art. 75.

1. Obsługę administracyjną i kancelaryjną Rady zapewnia Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

2. Działalność Rady jest finansowana z budżetu państwa, z rozdziału dotyczącego Rady do Spraw Uchodźców, w części dotyczącej Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.

3. Prezes Rady Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, odpowiednio do charakteru i zadań organu określonych w art. 69 ust. 1 i 2, warunki organizacyjne wykonywania obsługi Rady oraz zakres i szczegółowe zasady finansowania jej działalności.

Rozdział 10a. Krajowy System Informatyczny

Art. 75a.

Dla potrzeb kontroli granicznej, kontroli legalności pobytu, o której mowa w art. 26 ust. 1, jak również dla potrzeb in-

nych postępowań prowadzonych na podstawie ustaw tworzy się Krajowy System Informatyczny.

Art. 75b.

1. W Krajowym Systemie Informatycznym przetwarzane są dane:

1) osób:

- a) poszukiwanych w związku z dotyczącym ich wnioskiem o ekstradycję lub wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania w celu ekstradycji,**
- b) którym przedstawiono zarzut popełnienia przestępstwa lub podejrzewanych o popełnienie przestępstwa,**
- c) których dotyczy wnioski o przekazanie w celu wykonania kary,**
- d) znajdujących się w wykazie,**
- e) zaginionych lub objętych ochroną w związku z toczącym się postępowaniem karnym,**
- f) poszukiwanych na wnioski sądu lub prokuratora w związku z postępowaniem karnym,**

2) przedmiotów:

- a) skradzionych lub zaginionych pojazdów mechanicznych, łodzi i jachtów,**
- b) skradzionej lub zaginionej broni, amunicji i materiałów wybuchowych,**
- c) skradzionych lub zaginionych dokumentów tożsamości i ich druków,**
- d) banknotów zgłoszonych jako poszukiwane.**

2. Dane, o których mowa w ust. 1 pkt 1, obejmują:

- 1) imię (imiona) i nazwisko (nazwiska) oraz pseudonim,**
- 2) datę i miejsce urodzenia,**
- 3) obywatelstwo,**
- 4) płeć,**
- 5) znaki szczególne,**
- 6) informację, że dana osoba może być uzbrojona,**
- 7) informację, że dana osoba może stosować przemoc,**
- 8) powód wpisania danych osoby do Krajowego Systemu Informatycznego,**
- 9) zalecany sposób postępowania wobec danej osoby.**

Art. 75c.

1. Dane, o których mowa w art. 75b, mogą być przekazywane za granicę na podstawie umów międzynarodowych, którymi związana jest Rzeczpospolita Polska.

2. Do Krajowego Systemu Informatycznego można włączyć dane otrzymane od organów państw obcych.

Art. 75d.

1. Dane w Krajowym Systemie Informatycznym przetwarza minister właściwy do spraw wewnętrznych.

2. Dane z Krajowego Systemu Informatycznego, o których mowa w art. 75b, udostępnia się, o ile są one niezbędne do realizacji ich ustawowych zadań, następującym organom:

- 1) Ministrowi Obrony Narodowej,**
- 2) Ministrowi Sprawiedliwości,**
- 3) ministrowi właściwemu do spraw finansów publicznych,**
- 4) ministrowi właściwemu do spraw zagranicznych,**
- 5) ministrowi właściwemu do spraw administracji publicznej,**
- 6) Generalnemu Inspektorowi Celnemu,**
- 7) Komendantowi Głównemu Policji,**
- 8) Komendantowi Głównemu Straży Granicznej,**
- 9) Prezesowi Głównego Urzędu Ceł,**
- 10) Szefowi Urzędu Ochrony Państwa,**
- 11) Prezesowi Urzędu do Spraw Repatriacji i Cudzoziemców,**
- 12) konsulowi,**
- 13) wojewodzie,**
- 14) prokuratorowi,**
- 15) sądowi.**

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych może wyrazić zgodę, w drodze decyzji, na udostępnienie danych zgromadzonych w Krajowym Systemie Informatycznym organom, o których mowa w ust. 2, za pomocą urządzeń teletransmisji danych, bez konieczności składania pisemnego wniosku, jeżeli organy te spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) posiadają urządzenia umożliwiające odnotowanie w Krajowym Systemie Informatycznym, kto, kiedy, w jakim celu oraz jakie dane lub informacje uzyskał,**
- 2) posiadają zabezpieczenia techniczne i organizacyjne uniemożliwiające wykorzystanie danych lub informacji niezgodnie z celem ich uzyskania,**
- 3) jest to uzasadnione specyfiką lub zakresem wykonywanych przez organ zadań.**

4. Organy, o których mowa w ust. 2 pkt 1-14, są obowiązane do bieżącego przekazywania do Krajowego Systemu Informatycznego danych, o których mowa w art. 75b.

5. Administrator danych przetwarzający dane osobowe na potrzeby Krajowego Systemu Informatycznego jest zwolniony z obowiązku informacyjnego określonego w art. 25 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. Nr 133, poz.883 oraz z 2000 r. Nr 12, poz.136).

6. Przetwarzanie danych osobowych w Krajowym Systemie Informatycznym podlega kontroli Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

Rozdział 11. Zasady postępowania i właściwość organów

Art. 76.

1. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego, o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

2. Postępowanie w sprawach uregulowanych w ustawie, a należących do właściwości konsulów, prowadzi się według przepisów ustawy z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. Nr 9, poz. 34, z 1997 r. Nr 114, poz. 739, z 1998 r. Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532 oraz z 2000 r. Nr 120, poz. 1268), o ile przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

Art. 76a.

Prezes przed wydaniem decyzji i postanowień w sprawach określonych w ustawie, może zwracać się do Policji, Straży Granicznej, Urzędu Ochrony Państwa, Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Wojskowych Służb Informacyjnych oraz Krajowego Rejestru Karnego o przekazanie informacji niezbędnych dla prowadzonych postępowań.

Art. 77.

Organ może odstąpić od uzasadnienia decyzji i postanowienia wydanego na podstawie przepisów ustawy, jeżeli wymagają tego względy obronności lub bezpieczeństwa państwa albo ochrona porządku publicznego.

Art. 77a.

1. W postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów niniejszej ustawy mogą być przetwarzane dane osobowe cudzoziemca, w tym dane dotyczące jego:

1) obywatelstwa,

2) karalności oraz wydanych w stosunku do niego orzeczeń w postępowaniu sądowym lub administracyjnym.

2. W postępowaniach w sprawach o nadanie statusu uchodźcy oraz o przyznanie azylu oprócz danych, o których mowa w ust. 1, mogą być również przetwarzane dane cudzoziemca dotyczące:

1) rasy lub pochodzenia etnicznego,

2) przekonań politycznych,

3) narodowości,

4) przekonań religijnych, filozoficznych i przynależności wyznaniowej,

5) stanu zdrowia.

3. W postępowaniach o wydanie wizy lub o odmowie wjazdu oraz w postępowaniach o udzielenie zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną oprócz danych, o których mowa w ust. 1, mogą być również przetwarzane dane ujawniające stan zdrowia cudzoziemca.

Art. 78.

1. Kontroli posiadania przez cudzoziemca dokumentów podróży, zezwoleń i środków, o których mowa w:

1) art. 5 ust. 1 i art. 6 ust. 1, dokonuje, z zastrzeżeniem ust. 2, komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej,

2) art. 27 ust. 1 i 2, dokonuje wojewoda, Prezes oraz funkcjonariusze Straży Granicznej lub Policji.

2. W wypadku, o którym mowa w art. 8 ust. 3, kontroli posiadania przez cudzoziemca dokumentów podróży, zezwoleń oraz środków, o których mowa w art. 6 ust. 1, dokonuje wojewoda.

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i ministrem właściwym do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wielkość środków, o których mowa w art. 6 ust. 1, pozwalających na pokrycie kosztów zakwaterowania, żywienia i transportu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz sposób dokumentowania ich posiadania przez cudzoziemca, wskazując rodzaje dokumentów potwierdzających posiadanie tych środków.

4. Rada Ministrów może określić, w drodze rozporządzenia, państwa, których obywatele obowiązani są uiścić opłatę, o której mowa w art. 5 ust. 2, oraz określić wysokość tej opłaty.

5. Opłata, o której mowa w art. 5 ust. 2, jest pobierana przez komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej i stanowi dochód budżetu państwa.

6. Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ogłosi, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” listę państw, z którymi Rzeczpospolita Polska zawarła umowy o częściowym zniesieniu obowiązku wizowego lub które jednostronnie zniosły obowiązek wizowy dla obywateli Rzeczypospolitej Polskiej, ze wskazaniem: daty wejścia w życie umowy lub jednostronnego zniesienia obowiązku wizowego, celu pobytu, dla którego zniesiono obowiązek wizowy, okresu pobytu bez konieczności uzyskania wizy oraz innych istotnych elementów dotyczących zasad wjazdu i pobytu.

Art. 79.

1. Wizę wydaje albo odmawia jej wydania, z zastrzeżeniem ust. 2, 3, 4 i 6 oraz art. 98, za granicą konsul, w kraju – wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach – komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

2. Jeżeli celem wjazdu cudzoziemca na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytu na nim jest zatrudnienie lub podjęcie innej pracy zarobkowej, wizę wydaje albo odmawia jej wydania konsul właściwy ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca. Cudzoziemcowi, który uzyskał przedłużenie zezwolenia na zatrudnienie lub wykonywanie innej pracy zarobkowej, wizę wydaje lub odmawia jej wydania również wojewoda właściwy ze względu na miejsce zatrudnienia cudzoziemca.

3. Wizę w celu repatriacji lub decyzję o przyrzeczeniu wydania wizy repatriacyjnej oraz wizę w celu przesiedlenia się wydaje albo odmawia jej wydania konsul właściwy ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca po uzyskaniu zgody Prezesa. W szczególnie uzasadnionych wypadkach minister właściwy do spraw zagranicznych może wyznaczyć innego konsula.

4. Jeżeli celem wjazdu i pobytu jest połączenie z rodziną, wizę wydaje albo odmawia jej wydania konsul właściwy ze względu na miejsce zamieszkania cudzoziemca, po uzyskaniu informacji o udzieleniu zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną.

5. Na postanowienie Prezesa o odmowie wyrażenia zgody na wydanie wizy w celu repatriacji lub decyzji o przyrzeczeniu wydania wizy repatriacyjnej służy skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

6. Wizę w wypadku, o którym mowa w art. 14, wydaje albo odmawia jej wydania organ wymieniony w ust. 1, po uzyskaniu zgody Prezesa.

7. Od decyzji o odmowie wydania wizy podjętej przez konsula lub komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej odwołanie nie przysługuje.

8. Cudzoziemcowi przebywającemu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w razie utraty dokumentu podróży, jego zniszczenia lub utraty ważności, wizę, w miejsce utraconej, zamieszcza w nowym dokumencie, na wniosek cudzoziemca, organ, który ją wydał. Wizę, którą uprzednio wydał konsul albo komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, zamieszcza wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

9. Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, ogłosi, w drodze obwieszczenia, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” listę państw, których obywatele muszą posiadać wizę wydaną w celu wjazdu do strefy tranzytowej lotniska międzynarodowego, pobytu w tej strefie i wjazdu z niej, z uwzględnieniem przepisów obowiązujących w Unii Europejskiej.

Art. 80.

1. Decyzje:

- 1) o odmowie wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej,
- 2) o określeniu czasu pobytu, o którym mowa w art. 13 ust. 4, wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a podczas przekraczania granicy – komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

2. Od decyzji komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, o których mowa w ust. 1, przysługuje odwołanie do Komendanta Głównego Straży Granicznej.

Art. 80a.

1. Postępowanie prowadzone przez organy Straży Granicznej przed wydaniem decyzji, o której mowa w art. 13 ust. 1, może być ograniczone do:

- 1) przesłuchania cudzoziemca,
- 2) kontroli posiadanych przez cudzoziemca dokumentów,
- 3) przesłuchania wskazanych przez cudzoziemca osób, o ile towarzyszą mu w podróży,
- 4) dokonania innych czynności kontrolnych przewidzianych w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462, z 1991 r. Nr 94, poz.422, z 1992 r. Nr 54, poz.254, z 1993 r. Nr 12, poz.52, z 1994 Nr 53, poz.214, z 1995 r. Nr 4, poz.17, Nr 34, poz.163 i Nr 104, poz.515, z 1996 r. Nr 106, poz.496 i Nr 124, poz.583, z 1997 r. Nr 28, poz.153, Nr 88, poz.554 i Nr 121, poz.770 oraz z 1999 r. Nr 110, poz.1255).

2. W szczególnych wypadkach, gdy jest to podyktowane warunkami jego przeprowadzenia, postępowanie, o którym mowa w ust. 1, może być ograniczone do kontroli posiadanych przez cudzoziemca dokumentów.

Art. 81.

Wpisu zaproszenia do ewidencji zaproszeń dokonuje lub decyzję o odmowie wpisu **albo o jego unieważnieniu** wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamieszkania lub siedzibę zapraszającego.

Art. 82.

1. Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony, z zastrzeżeniem art. 82a oraz art. 85c ust. 3, jak również zezwolenia na osiedlenie się udziela albo odmawia ich udzielenia, a także kartę pobytu wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce zamierzonego pobytu cudzoziemca.

2. Wymiany karty pobytu dokonuje wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

3. Cudzoziemiec przebywający za granicą składa wniosek o udzielenie zezwoleń, o których mowa w ust. 1, za pośrednictwem konsula właściwego ze względu na miejsce jego pobytu; cudzoziemiec przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej składa wniosek do wojewody właściwego ze względu na miejsce jego pobytu.

4. Decyzje w sprawach przedłużenia zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony lub cofnięcia zezwoleń, o których mowa

w ust. 1, wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

5. Decyzje w sprawach dotyczących zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony wojewoda wydaje po zasięgnięciu opinii Komendanta Głównego Straży Granicznej.

6. Decyzje w sprawach dotyczących zezwolenia na osiedlenie się wojewoda wydaje po zasięgnięciu opinii właściwego komendanta wojewódzkiego Policji, Komendanta Głównego Straży Granicznej oraz Szefa Urzędu Ochrony Państwa.

7. Nieprzekazanie w terminie 30 dni od dnia doręczenia żądania opinii, o której mowa w ust. 5 lub 6, uznaje się za równoznaczne ze spełnieniem wymogu uzyskania tej opinii.

8. W szczególnie uzasadnionych wypadkach termin, o którym mowa w ust. 7, można przedłużyć do 3 miesięcy, o czym organ opiniujący powiadamia cudzoziemca oraz wojewodę.

Art. 82a.

Zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony w celu połączenia z rodziną udziela albo odmawia jego udzielenia, a także kartę pobytu wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu wnioskodawcy, o którym mowa w art. 24a.

Art. 82b.

Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, wzór zaświadczenia o przyjęciu na studia, o którym mowa w art. 17 ust. 2 pkt 4, zawierającego w szczególności: imię i nazwisko cudzoziemca, datę i miejsce jego urodzenia, obywatelstwo, nazwę i adres szkoły wyższej, termin rozpoczęcia nauki oraz okres nauki, na jaki cudzoziemiec został zakwalifikowany.

Art. 83.

1. Polski dokument podróży dla cudzoziemca wydaje wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

2. Tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca wydaje:

- 1) za granicą – konsul,
- 2) w kraju – wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca, a w szczególnie uzasadnionych wypadkach – komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

Art. 84.

Decyzje o nakazaniu cudzoziemcowi przebywania w określonym miejscu, na podstawie art. 36 ust. 1, wydaje organ uprawniony do wydania postanowienia o wszczęciu postępowania o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 85.

1. Cudzoziemiec składa wniosek o nadanie statusu uchodźcy do Prezesa za pośrednictwem:

- 1) Komendanta Głównego Straży Granicznej, w trakcie swego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
- 2) komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, o ile nie posiada prawa wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.**

2. Komendant Główny Straży Granicznej prowadzi postępowania w sprawach o wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy, w tym zwłaszcza przesłuchuje osoby ubiegające się o ten status i wydaje postanowienia, o których mowa w art. 35 ust. 1.

3. Minister właściwy do spraw wewnętrznych wyznaczy, w drodze rozporządzenia, komendantów granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej uprawnionych do przyjmowania wniosków, o których mowa w ust. 1 pkt 2, oraz do prowadzenia postępowań w sprawach o wszczęcie postępowania o nadanie statusu uchodźcy, w tym zwłaszcza do przesłuchiwania osób ubiegających się o ten status i upoważni ich do wydawania postanowień, o których mowa w art. 35 ust. 1, uwzględniając skalę ruchu migracyjnego na obszarze właściwości poszczególnych granicznych placówek kontrolnych Straży Granicznej oraz warunki umożliwiające prawidłowe przyjmowanie wniosków i prowadzenie postępowań.

Art. 85a.

1. Czynności zmierzające do identyfikacji lub ustalenia tożsamości cudzoziemca składającego wniosek o nadanie statusu uchodźcy oraz ustalenia okoliczności związanych z jego wjazdem na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i pobytem na nim, w tym czynności, o których mowa w art. 38 ust. 1, podejmują:

- 1) Komendant Główny Straży Granicznej, w wypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 1,**
- 2) komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, w wypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 2.**

2. Komendant Główny Straży Granicznej w wypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 1, a komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej w przypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 2, podejmują czynności zmierzające do ustalenia, czy w odniesieniu do cudzoziemca nie zachodzą okoliczności wymienione w art. 1 F Konwencji Genewskiej.

3. W celu realizacji czynności, o których mowa w ust. 1, można dokonać przeszukania cudzoziemca i jego bagażu.

Art. 85b.

1. Decyzje w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy, w szczególności w sprawach, o których mowa w art. 34 ust. 3, art. 35 ust. 2, art. 36 oraz art. 38 ust. 3, wydaje Prezes.

2. Prezes wydaje decyzję o nadaniu statusu uchodźcy po zasięgnięciu opinii Szefa Urzędu Ochrony Państwa co do występowania okoliczności określonych w art. 1F Konwencji Genewskiej.

3. Nieprzekazanie przez Szefa Urzędu Ochrony Państwa w terminie 30 dni od dnia doręczenia żądania opinii, o której mowa w ust. 2, uznaje się za równoznaczne ze spełnieniem wymogu uzyskania tej opinii.

4. W szczególnie uzasadnionych wypadkach termin, o którym mowa w ust. 3, można przedłużyć do 3 miesięcy, o czym Szef Urzędu Ochrony Państwa powiadamia cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy oraz Prezesa.

5. Od decyzji o odmowie nadania statusu uchodźcy z powodu oczywistej bezzasadności wniosku odwołanie przysługuje w terminie 3 dni od dnia doręczenia decyzji cudzoziemcowi.

6. Rada wydaje decyzję w sprawie o odmowie nadania statusu uchodźcy z powodu oczywistej bezzasadności wniosku w terminie 5 dni od dnia otrzymania odwołania wraz z aktami sprawy.

Art. 85c.

1. Tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy wydaje Komendant Główny Straży Granicznej w wypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 1, lub komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, w wypadkach określonych w art. 85 ust. 1 pkt 2.

2. Ważność tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca ubiegającego się o nadanie statusu uchodźcy przedłuża Prezes.

3. Cudzoziemcowi, któremu nadano status uchodźcy, dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej wydaje i zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udziela oraz je przedłuża, a także kartę pobytu wydaje, Prezes.

Art. 85d.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, regulamin pobytu w ośrodkach dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, uwzględniający w szczególności warunki wstępu do ośrodka oraz odwiedzin osób w nim przebywających, pory i zasady wydawania posiłków, sposób utrzymywania czystości oraz zasady porządkowe.

Art. 85e.

Minister właściwy do spraw zdrowia, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określi, w drodze rozporządzenia, w odniesieniu do spraw, o których mowa w art. 38 ust. 1 pkt 2: zakres badań lekarskich, szczegółowe warunki i sposób wykonywania tych badań, zakres i warunki wykonywania zabiegów sanitarnych ciała i odzieży cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, zakres i warunki wykonywania nadzoru nad badaniami lekarskimi cudzoziemców umieszczanych w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, kierując się w szczególności potrzebą zapobiegania rozprzestrzenianiu się chorób zakaźnych.

Art. 85f.

1. Udzielenie świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, zapewnia Prezes. Odmowa udzielenia świadczeń następuje w drodze decyzji.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość, warunki przyznawania i wstrzymywania oraz sposób korzystania przez cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy ze świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, a w szczególności warunki w jakich cudzoziemcy ubiegający się o nadanie statusu uchodźcy mogą korzystać z tych świadczeń przebywając poza ośrodkiem dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, stawki żywieniowe w ośrodku dla cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, okoliczności wypłaty ekwiwalentu za wyżywienie, zakres i tryb świadczenia opieki medycznej

nej nad nimi, rodzaje pomocy pieniężnej, zakres i warunki realizacji pomocy cudzoziemcom w związku z ich dobrowolnym wyjazdem z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Rozporządzenie powinno uwzględniać konieczność zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy.

Art. 85g.

1. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki zakwaterowania małoletnich cudzoziemców pozbawionych opieki w okresie postępowania o nadanie statusu uchodźcy, kwalifikacje zawodowe personelu prowadzącego postępowania o nadanie statusu uchodźcy w sprawach małoletnich cudzoziemców pozbawionych opieki i udzielającego im świadczeń, o których mowa w art. 40 ust. 1, warunki, w jakich powinny być prowadzone czynności administracyjne w postępowaniu o nadanie statusu uchodźcy z udziałem małoletniego cudzoziemca pozbawionego opieki, oraz sposób sprawdzania okoliczności, o których mowa w art. 52a, kierując się dobrem dziecka i potrzebą zapewnienia małoletnim cudzoziemcom pozbawionym opieki warunków odpowiednich do stopnia ich rozwoju psychofizycznego.

2. Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określi, w drodze rozporządzenia, tryb postępowania wobec cudzoziemców ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy, w stosunku do których zachodzi domniemanie, iż byli ofiarami przestępstw lub przemocy albo będących niepełnosprawnymi, uwzględniając w szczególności sytuację kobiet oraz osób torturowanych. Tryb postępowania określony w rozporządzeniu powinien uwzględniać w szczególności stan psychofizyczny, w jakim znajduje się cudzoziemiec, oraz przewidywać, w sytuacjach wymagających takiej potrzeby i w miarę możliwości, prowadzenie postępowania lub przeprowadzanie niektórych czynności w jego toku przez osobę tej samej płci co cudzoziemiec.

Art. 86.

Decyzje w sprawach udzielania i pozbawiania azylu w Rzeczypospolitej Polskiej wydaje **Prezes po uzyskaniu zgody ministra właściwego do spraw zagranicznych.**

Art. 86a.

1. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, każdorazowo postanawia o udzieleniu i sprawowaniu ochrony czasowej, o której mowa w art. 51a ust. 1, oraz określa szczegółowe zasady finansowania tej ochrony, limit cudzoziemców, wobec których można sprawować ochronę czasową, okres sprawowania ochrony lub warunki zakończenia sprawowania ochrony czasowej, zakres i formę realizacji świadczeń udzielanych cudzoziemcom korzystającym z ochrony czasowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, o których mowa w art. 51b, a także określa sposób realizacji zadań podejmowanych w ramach ochrony czasowej, uwzględniając w szczególności rodzaj zagrożeń, na które narażeni są cudzoziemcy, możliwości finansowania ochrony oraz zobowiązania wynikające z postanowień umów wiążących Rzeczpospolitą Polską.

2. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, może powierzyć realizację określonych zadań podejmowanych w ramach ochrony czasowej organizacjom pozarządowym. Rozporządzenie powinno określać w szczególności zakres powierzanych zadań i sposób ich finansowania, sposób prowadzenia kontroli realizacji zadań, organizacje, którym powierza się wykonywanie tych zadań, oraz okres ich wykonywania.

Art. 86b.

1. Decyzje o zobowiązaniu cudzoziemca do opuszczenia terytorium Rzeczypospolitej Polskiej wydaje komendant wojewódzki Policji, komendant oddziału Straży Granicznej lub Komendant Granicznej Placówki Kontrolnej Straży Granicznej Warszawa – Okęcie.

2. Organem odwoławczym od decyzji, o których mowa w ust. 1, jest wojewoda.

Art. 87.

1. Decyzje o wydaleniu cudzoziemca wydaje, z urzędu lub na wniosek Ministra Obrony Narodowej, Szefa Urzędu Ochrony Państwa, Komendanta Głównego Straży Granicznej, Komendanta Głównego Policji, komendanta oddziału Straży Granicznej lub komendanta wojewódzkiego Policji, wojewoda właściwy ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca lub miejsce ujawnienia faktu lub zdarzenia będącego podstawą wystąpienia z wnioskiem o wydalenie cudzoziemca.

2. Czynności, o których mowa w art. 56, wykonują organy występujące o wydalenie cudzoziemca, a gdy decyzja wydawana jest na wniosek Ministra Obrony Narodowej lub z urzędu przez wojewodę – właściwy komendant wojewódzkiej Policji.

3. Wykonanie obowiązku odstawienia cudzoziemca do granicy albo do portu lotniczego lub portu morskiego państwa, do którego następuje wydalenie, spoczywa na komendancie wojewódzkim Policji właściwym ze względu na miejsce pobytu cudzoziemca.

Art. 88.

1. Zatrzymanie, o którym mowa w art. 58, stosuje Policja albo Straż Graniczna.

2. Postanowienie o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub o zastosowaniu aresztu w celu wydalenia wydaje na wniosek wojewody, organu Straży Granicznej lub Policji sąd rejonowy właściwy ze względu na siedzibę organu składającego wniosek.

3. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 2, przysługuje w terminie 7 dni zażalenie do właściwego sądu okręgowego. Sąd rozpatruje zażalenie niezwłocznie.

4. Postępowanie, o którym mowa w ust. 2 i 3, prowadzi się według przepisów Kodeksu postępowania karnego.

5. Jeżeli ustały przyczyny uzasadniające umieszczenie cudzoziemca w ośrodku strzeżonym lub areszcie w celu wydalenia, sąd rejonowy właściwy ze względu na miejsce umieszczenia cudzoziemca wydaje postanowienie o zwolnieniu cudzoziemca z ośrodka strzeżonego lub aresztu w celu wydalenia.

6. Nadzór nad prawidłowością wykonania środka w postaci umieszczenia cudzoziemca w ośrodku strzeżonym lub areszcie w celu wydalenia sprawuje sąd rejonowy właściwy ze względu na miejsce umieszczenia cudzoziemca.

Art. 89.

1. Strzeżone ośrodki dla cudzoziemców tworzy i likwiduje, w drodze rozporządzenia, minister właściwy do spraw wewnętrznych, określając równocześnie komendanta: wojewódzkiego Policji albo oddziału Straży Granicznej, któremu ośrodek ma podlegać.

2. Areszt w celu wydalenia jest wykonywany w pomieszczeniach, które wyznacza, w drodze rozporządzenia, Minister właściwy do spraw zagranicznych.

3. **Minister właściwy do spraw zagranicznych** określi, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinny odpowiadać strzeżone ośrodki i areszty w celu wydalenia, oraz regulamin pobytu w tych ośrodkach i aresztach.

4. (skreślony)

Art. 90.

1. Wykaz, o którym mowa w art. 64, prowadzi Prezes.

2. Wpisu do wykazu, przedłużenia jego obowiązywania oraz wykreślenia tego wpisu dokonuje Prezes z urzędu lub na wniosek:

- 1) Komendanta Górnego Policji,
- 2) Komendanta Głównego Straży Granicznej,
- 3) Szefa Urzędu Ochrony Państwa,
- 4) Ministra Obrony Narodowej,
- 5) ministra właściwego do spraw finansów publicznych,
- 6) wojewody,
- 7) konsula.

2a. Prezes nie jest związany wnioskiem organów, o których mowa w ust. 2. W wypadku odmowy przez Prezesa wpisania do wykazu lub wykreślenia wpisu danych cudzoziemca objętych wnioskiem, organ wnioskujący może zwrócić się o rozstrzygnięcie sprawy do ministra właściwego do spraw wewnętrznych. W wypadku uwzględnienia wystąpienia organu minister nakazuje Prezesowi dokonać wpisu lub wykreślić wpis.

3. W celu dokonania wpisu do wykazu:

- 1) sąd, który skazał cudzoziemca za przestępstwo, o którym mowa w art. 13 ust. 1 pkt 2 lit. a), zawiadamia organ prowadzący wykaz, przesyłając odpis prawomocnego wyroku,
- 2) wojewoda, który wydał decyzję o wydaleniu, zawiadamia organ prowadzący wykaz, przesyłając odpis ostatecznej decyzji o wydaleniu.

4. Wszystkie organy administracji rządowej posiadające informacje dotyczące cudzoziemca, o których mowa w art. 13 ust. 1, zobowiązane są powiadomić o tym Prezesa.

Art. 91.

1. Rejestry, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1-6 i 10, oraz ewidencję, o której mowa w art. 67 ust. 1 pkt 7, prowadzą organy wydające decyzje w sprawach, o których mowa w tych przepisach.

2. Rejestr, o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 8, prowadzi Komendant Główny Policji.

3. Dane gromadzone w rejestrze, o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 8, przechowywane są oddzielnie od zbiorów i rejestrów odcisków linii papilarnych gromadzonych w innych celach.

4. Rejestr, o którym mowa w art. 67 ust. 1 pkt 9, prowadzi komendanci oddziałów Straży Granicznej.

5. Minister właściwy do spraw wewnętrznych może określić, w drodze rozporządzenia, sposób łączenia rejestrów i ewidencji, o których mowa w art. 67 ust. 1, oraz sposób udostępniania danych zawartych w tych rejestrach i ewidencji uprawnionym organom. Rozporządzenie powinno określać w szczególności przypadki, w których może nastąpić połączenie rejestrów i ewidencji, organy odpowiedzialne za prowadzenie rejestrów i ewidencji w wypadku ich połączenia, warunki udostępniania danych za pomocą urządzeń teleinformatycznych, sposób występowania o udostępnienie danych oraz sposób dokumentowania faktu udostępnienia danych.

Art. 92.

1. Decyzje w sprawach, o których mowa w art. 68 ust. 2 i 3, wydaje właściwy komendant granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej.

2. W razie gdy zachowanie cudzoziemca, któremu odmówiono wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, uzasadnia przypuszczenie, że może on spowodować zagrożenie bezpieczeństwa w międzynarodowej komunikacji lotniczej lub morskiej, komendant właściwej granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, na wniosek upoważnionego przedstawiciela przewoźnika i na koszt przewoźnika, zapewnia konwój na pokładzie statku powietrznego lub morskiego. Koszty konwoju obejmują również koszty bezpośrednio związane z przewozem statkiem powietrznym lub morskim.

3. Karę administracyjną, o której mowa w art. 68 ust. 6, nakłada na przewoźnika wojewoda na wniosek komendanta granicznej placówki kontrolnej Straży Granicznej, w której odmówiono cudzoziemcowi wjazdu.

4. Organem odwoławczym od decyzji, o których mowa w ust. 1, jest Prezes.

Art. 93.

1. Minister właściwy do spraw zagranicznych w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw zagranicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach:

- 1) wiz, zaproszeń i pobytu bezwizowego,
 - 2) zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony oraz na osiedlenie się,
 - 3) **polskich dokumentów podróży dla cudzoziemca i tymczasowych polskich dokumentów podróży dla cudzoziemca,**
 - 4) statusu uchodźcy,
 - 5) azylu,
 - 6) **zobowiązania do opuszczenia i wydalania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,**
 - 7) prowadzenia wykazu cudzoziemców, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest niepożądanym,
 - 8) prowadzenia rejestrów i ewidencji.
2. **Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zagranicznych, określi, w drodze rozporządzenia:**
- 1) **wzór wize, zaproszenia, karty pobytu, polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca, tymczasowego polskiego dokumentu podróży dla cudzoziemca, tymczasowego zaświadczenia tożsamości cudzoziemca, dokumentu podróży przewidzianego w Konwencji Genewskiej oraz wniosków o ich wydanie, wymianę lub przedłużenie ich ważności,**
 - 2) **wzory ewidencji zaproszeń, wykazu oraz rejestrów, o których mowa w art. 67 ust. 1 pkt 1-6 i 8-10.**

Art. 94.

1. **Karty pobytu, polskie dokumenty podróży dla cudzoziemców, tymczasowe polskie dokumenty podróży dla cudzoziemców, dokumenty podróży przewidziane w Konwencji Genewskiej oraz tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca wydaje się po uiszczeniu należnych opłat.**

2. **Minister właściwy do spraw wewnętrznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych, określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłat pobieranych w kraju za wydanie dokumentów, o których mowa w ust. 1, tryb ich uiszczania, warunki i zakres stosowania ulg oraz zwolnień od opłat, warunki podwyższania opłat w razie zawinionej utraty albo zniszczenia dokumentu, a także dokumenty wymagane do uzyskania ulg i zwolnień. Wysokość opłaty powinna uwzględniać w szczególności jednostkowe koszty wytworzenia i wydania dokumentu.**

Art. 95.

Minister właściwy do spraw wewnętrznych określi, w drodze rozporządzenia, szczególne warunki przeprowadzania przez Prezesa, Straż Graniczną, Policję i wojewodów kontroli legalności pobytu cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, wskazując:

- 1) sposób przeprowadzania kontroli, w tym okoliczności ich przeprowadzania i rodzaje kontrolowanych dokumentów,
- 2) sposób i zakres dokumentowania czynności związanych z przeprowadzaną kontrolą.

Art. 96.

1. **Minister właściwy do spraw zagranicznych w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw zagranicznych** określi, w drodze rozporządzenia, dokumenty, o których mowa w art. 1 ust. 3, jak również tryb i szczególne zasady udzielania wiz osobom wymienionym w tym przepisie oraz organy właściwe do udzielania wiz.

2. **Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z Ministrem właściwym do spraw zagranicznych** może, w drodze rozporządzenia, zwolnić osoby określone w art. 1 ust. 3 od obowiązku uzyskania wizy.

Art. 97. (skreślony).

Art. 98.

Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, może, w drodze rozporządzenia, zwolnić obywateli jednego lub kilku krajów od obowiązku posiadania wizy przy wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, oraz określić czas pobytu cudzoziemca i inne niezbędne warunki jego pobytu.

Art. 99.

Minister właściwy do spraw zagranicznych, w porozumieniu z zainteresowanymi ministrami, może określić, w drodze rozporządzenia, inne niż przewidziane w niniejszej ustawie warunki przekraczania granicy Rzeczypospolitej Polskiej i przebywania na jej terytorium dla cudzoziemców zatrudnionych w transporcie międzynarodowym, cudzoziemców przybywających do Rzeczypospolitej Polskiej w celu wykonania określo-

nych czynności zawodowych, a także dla żołnierzy oraz członków personelu cywilnego sił zbrojnych państw obcych.

Art. 100. (skreślony)

Art. 101.

W sprawach, o których mowa w niniejszej ustawie, nie stosuje się art. 33 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o administracji rządowej w województwie (Dz.U. Nr 91, poz. 577, z 1999 r. Nr 70, poz. 778, z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 22, poz. 268, Nr 48, poz. 550 i 552, Nr 62, poz. 718 i Nr 122, poz. 1321 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 43).

Art. 102.

Minister właściwy do spraw zagranicznych, do dnia 31 marca każdego roku, przedstawia Sejmowi informację o stosowaniu ustawy w zakresie realizacji zobowiązań Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego.

Rozdział 12. Przepisy karne

Art. 103.

Kto zabiera w celu przywłaszczenia lub przywłaszcza sobie należący do cudzoziemca dokument podróży, kartę pobytu, polski dokument podróży dla cudzoziemca, tymczasowy polski dokument podróży dla cudzoziemca, tymczasowe zaświadczenie tożsamości cudzoziemca albo dokument podróży przewidziany w Konwencji Genewskiej lub takiego dokumentu używa, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

Art. 104.

1. Kto:

- 1) nie opuszcza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przed upływem terminów, o których mowa w art. 8 i 21,
- 2) nie przedstawia dokumentów i zezwoleń uprawniających go do pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na żądanie właściwych organów oraz odmawia okazania środków niezbędnych do pokrycia kosztów pobytu,
- 3) narusza nakazy lub zakazy określone w decyzji, o której mowa w art. 54 ust. 1,

4) nie opuszcza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w terminie określonym w decyzji wydanej na podstawie art. 22 lub 24 ust. 1, podlega karze grzywny.

2. Orzekanie następuje w trybie przepisów o postępowaniu w sprawach o wykroczenia.

3. Nakaz karny wydany w postępowaniu nakazowym jest natychmiast wykonalny.

Rozdział 13. Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 105.

W ustawie z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49, z 1975 r. Nr 17, poz. 94 i z 1990 r. Nr 34, poz. 198) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 8 w ust. 1 i w art. 9 w ust. 1 po wyrazach „w Polsce” dodaje się wyrazy „na podstawie zezwolenia na osiedlenie się,”;
- 2) w art. 12 ust. 2 otrzymuje brzmienie:
„2. Repatriantem jest osoba, która przybyła do Polski na podstawie wizy repatriacyjnej. Tryb i zasady udzielania wizy repatriacyjnej określają przepisy ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach (Dz.U. Nr 114, poz. 739).”;
- 3) po art. 18 dodaje się art. 18a w brzmieniu:
„Art. 18a. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb postępowania w sprawach o nadanie lub zmianę obywatelstwa polskiego oraz wzory zaświadczeń i wniosków.”

Art. 106.

W ustawie z dnia 13 lutego 1984 r. o funkcjach konsulów Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz.U. Nr 9, poz. 34) w art. 23 w ust. 1 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

- „2) udziela wiz pobytowych, pobytowych z prawem do pracy, repatriacyjnych i tranzytowych cudzoziemcom, którzy zamierzają udać się do Rzeczypospolitej Polskiej.”

Art. 107.

W ustawie z dnia 29 listopada 1990 r. o paszportach (Dz.U. z 1991 r. Nr 2, poz. 5) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) skreśla się art. 14;
- 2) w art. 15 ust. 3 otrzymuje brzmienie:
„3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych określi, w drodze roz-

porządzenia, wzory oraz tryb wydawania paszportów, dokumenty wymagane do ich otrzymania, a także tryb postępowania funkcjonariuszy Straży Granicznej w przypadku ujawniania w czasie kontroli granicznej wad w paszportach.”

Art. 108.

W ustawie z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 i Nr 104, poz. 515 oraz z 1997 r. Nr 75, poz. 471 i Nr 106, poz. 679) w art. 19 pkt 5 otrzymuje brzmienie:

„5) wiz i zezwoleń na przekroczenie przez cudzoziemca granicy państwa oraz zgód na ich wydanie, zezwoleń na zamieszkanie na czas oznaczony, azylu i wydalania z terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyjątkiem przypadków dotyczących cudzoziemców przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,”.

Rozdział 14. Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 109.

1. Cudzoziemiec, który przybył na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 1 stycznia 1992 r. do dnia 31 grudnia 1996 r., na podstawie uzyskanego przed przyjazdem zezwolenia na pobyt stały wydanego na podstawie art. 13 ustawy, o której mowa w art. 112, i przebywa na nim nieprzerwanie, może w okresie do dnia 31 grudnia 1998 r. złożyć wniosek o uznanie go za obywatela polskiego.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, składa się do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

3. Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji wyda decyzję o uznaniu cudzoziemca za obywatela polskiego, jeżeli wnioskodawca spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest narodowości polskiej lub ma pochodzenie polskie,
- 2) ma w Rzeczypospolitej Polskiej zapewnione mieszkanie i utrzymanie; w takim wypadku przepis art. 19 ust. 3 stosuje się odpowiednio,
- 3) nie zachodzi w jego wypadku żadna z okoliczności określonych w art. 13 ust. 1 pkt 2-6.

4. Od decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, o której mowa w ust. 3, nie przysługuje skarga do Naczelnego Sądu Administracyjnego.

5. W wypadku nabycia przez oboje rodziców obywatelstwa polskiego w trybie określonym w ust. 1 obywatelstwo polskie nabywają również ich dzieci. Jeżeli obywatelstwo polskie w trybie określonym w ust. 1 nabywa tylko jedno z rodziców, dzieci nabywają obywatelstwo polskie

jedynie za zgodą drugiego z rodziców, wyrażoną w odpowiednim oświadczeniu złożonym przed wojewodą albo kierownikiem polskiego przedstawicielstwa dyplomatycznego lub urzędu konsularnego.

6. Nabycie obywatelstwa, zgodnie z ust. 5, przez dziecko, które ukończyło szesnaście lat, następuje za jego zgodą.

7. Osobie, która nabyła obywatelstwo polskie w trybie określonym w ust. 3, przysługują wszelkie uprawnienia, jakie przepisy prawa wiążą z uzyskaniem obywatelstwa polskiego w drodze repatriacji lub uznaniem za repatrianta.

8. Osoba, która utraciła obywatelstwo polskie nabyte w trybie określonym w niniejszym artykule, nie może nabyć go ponownie w drodze repatriacji.

9. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb postępowania w sprawach, o których mowa w niniejszym artykule, wzór wniosku oraz dokumenty, które powinny być do niego dołączone.

Art. 110.

1. Dokumenty i zezwolenia wydane na podstawie dotychczasowych przepisów zachowują ważność przez czas, na jaki zostały wydane, z zastrzeżeniem ust. 2.

2. Cudzoziemiec posiadający zezwolenie na stały pobyt z dniem wejścia w życie ustawy uzyskuje zezwolenie na osiedlenie się. Osobie tej okres pobytu na podstawie karty stałego pobytu zalicza się do okresu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i art. 9 ust. 1 ustawy z dnia 15 lutego 1962 r. o obywatelstwie polskim (Dz.U. Nr 10, poz. 49, z 1975 r. Nr 17, poz. 94 i z 1990 r. Nr 34, poz. 198). Karty stałego pobytu wydane przed wejściem w życie ustawy podlegają wymianie w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

3. Ilekroć w obowiązujących przepisach jest mowa o zezwoleniu na stały pobyt, należy przez to rozumieć zezwolenie na osiedlenie się.

4. W okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy przepisu art. 19 ust. 1 pkt 3 nie stosuje się. W tym okresie cudzoziemiec może uzyskać zezwolenie na osiedlenie się na podstawie udokumentowanego nieprzerwanego trzyletniego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 111.

1. Postępowania wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie zakończone do tego dnia toczą się według przepisów dotychczasowych.

2. Postępowania w sprawach o nadanie lub pozbawienie statusu uchodźcy, wszczęte przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy i nie

zakończone do tego dnia, toczą się do zakończenia w danej instancji według przepisów dotychczasowych.

Art. 112.

1. Traci moc ustawa z dnia 29 marca 1963 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 1992 r. Nr 7, poz. 30 i Nr 25, poz. 112 oraz z 1995 r. Nr 23, poz. 120).

2. Do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie, nie dłużej jednak niż przez 6 miesięcy, zachowują moc dotychczasowe przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustawy, o której mowa w ust. 1, o ile nie są sprzeczne z niniejszą ustawą.

Art. 113.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 3 miesięcy od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem:

- 1) art. 85 ust. 1, który wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia,
- 2) art. 69-75 oraz art. 85 ust. 7, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 1999 r.